

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ERGENLERDE EBEVEYN TUTUMLARI, BAĞLANMA STİLLERİ VE
İNTERNET KULLANIM BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ubeydullah Enes KUŞ

İstanbul 2018

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**ERGENLERDE EBEVEYN TUTUMLARI, BAĞLANMA STİLLERİ VE
İNTERNET KULLANIM BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Ubeydullah Enes KUŞ
[154102174]**

Danışman

Doç. Dr. Işıl GÖĞCEGÖZ GÜL

İstanbul 2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 154102174
Öğrenci Adı Soyadı	: Ubeydullah Enes Kuş
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Işıl Göğcegöz Gül
Tezin Başlığı	: Ergenlerde Ebeveyn Tutumları, Bağlanma Stilleri ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 19.01.2018	Saati	: 15.30
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
<p>Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,</p> <p style="text-align: center;">☐ OY BIRLIGI ☐ OY ÇOKLUGU</p> <p>☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.</p> <p>☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. <i>(en fazla 3 ay)</i></p> <p>☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.</p>			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değişt.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDİ		
<p>Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,</p> <p style="text-align: center;">☐ OY BIRLIGI ile REDDEDİLMİŞTİR.</p>			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Doç. Dr. Işıl Göğcegöz Gül	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Semra Baripoğlu	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Tuğba Arzu Özal İldeniz	

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ERGENLERDE EBEVEYN TUTUMLARI, BAĞLANMA STİLLERİ VE İNTERNET KULLANIM BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih 19 /01 /2018

ÖNSÖZ

Kendimi anlama çabasıyla girdiğim bu yolda, insanları ve kendimi anlamlandırmam yönünde bana bilgi kapısını açan bütün insanlara, bu süreçte benden maddi manevi desteğini esirgemeyen yakın çevreme, kendimi geliştirme yolunda attığım her adımda bana inanan ve güvenen herkese, tez sürecimde vaktini bana ayıran ve benim eğitim hayatımdaki bir engeli aşmamda yardımcı olan Doç. Dr. Işıl GÖĞCEGÖZ GÜL'e teşekkürlerimi sunarım.

Enes KUŞ

ERGENLERDE EBEVEYN TUTUMLARI, BAĞLANMA STİLLERİ VE İNTERNET KULLANIM BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

İnsan hayatının başlangıcından itibaren öğrenme süreci başlar, ilk öğrenme sürecinin başladığı yer anne babayı rol model olarak alması ve onlarla kurduğu ilişkidir. Bu sürecin akabinde çevresindeki insanlar ve çevresindeki nesnelere kurduğu ilişki bireyin öğrenmesini devam ettirecektir. Bu süreçte öğrenilen tutumlar bireyin ileride kuracağı nesne ve insan ilişkilerini doğrudan etkileyecektir. Günümüzün en yaygın patolojilerinden kabul edilen internet kullanım bozukluğunu etkileyen nedenleri araştırma üzerine yapılan bu çalışma ergenler ve aileleri ile çalışılmıştır. Araştırmada katılımcılara; “Beck Depresyon Ölçeği”, “Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği”, “Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ayrıca “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bu araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kocaeli ilinde öğrenim gören ergenler ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklemini ise seçkisiz olarak belirlenen 134 ergen ve bu ergenlerin ebeveynleri oluşturmaktadır. Katılımcıların 66’sı (%49,3) kız ve 68’i (%50,7) erkektir. Araştırmanın verileri analiz edilmiş ve ergenlerde internet kullanım bozukluğu ile bağlanma stilleri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı korelasyon bulunmamıştır, cinsiyetler arasında internet kullanım bozukluğu arasındaki fark incelenmiş, cinsiyet ile internet kullanım bozukluğu arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Ebeveyn tutumu ile yaş ve cinsiyet arasındaki bağıntı incelenmiş ve ebeveyn tutumu, yaş ve cinsiyet arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Ebeveyn tutumları ile internet kullanım bozukluğu arasındaki bağıntı incelenmiş ve aralarında anlamlı korelasyon tespit edilmiştir. Bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu arasındaki bağıntının incelenmesi sonucunda anlamlı korelasyon tespit edilmiştir. Ebeveyn tutumları ile depresyon arasındaki bağıntı incelendiğinde anlamlı bir bağıntı bulunamamıştır. Bağlanma stilleri ile depresyon arasında bağıntı incelendiğinde anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlerde internet kullanım bozukluğu, ebeveyn tutumu, bağlanma stilleri, depresyon

EVALUATION OF RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL CHURCHES, BONDING STYLES AND INTERNET USE DİSORDER IN ADOLESCENTS

ABSTRACT

Process of learning starts with the beginning of the person's life. First steps of the process of learning involves taking the mother and father as role models and communicating with them. After that one's learning continues via communicating with people and objects around him/her. Behaviors that has been learned in this process affects one's relationships with other people and objects directly. This study is about the Internet use disorder, one of the most common pathologies in these days. In this study we have been worked with teenagers and their parents. In this study, Beck Depression Scale , Attachment Style Scale, Young Internet Addiction Test, Parenting Attitude Scale has been used also Personal Information Form is used. Universe of this study includes teenagers who have been studying in Kocaeli province between the years 2017 and 2018. Sampling of this study is 134 teenager and their parents who have been selected randomly. 66 participants are female (%49.3) and 68 participants are male (%50.7). The data were analyzed and there were no significant correlations between internet use disorder and attachment styles and parental attitudes in adolescents, the difference between sex and Internet use disorder was examined and there was no significant difference between sex and Internet use disorder. The relationship between parental attitudes and age and gender was examined and there was no significant difference between parental attitudes and age and gender. The relationship between parental attitudes and Internet use disorder was examined and significant correlation was found between them. A significant correlation was found between the linkage between the bonding styles and the internet use disorder. There was no significant correlation between parental attitudes and depression. There was no significant correlation between attachment styles and depression.

Key Words: internet use disorder in adolescents, parental attitude, attachment style, depression

İçindekiler

Yemin Metni	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR	x
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Tanımı	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Problem ve Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
BÖLÜM II.....	4
2. Temel Kavramlar	4
2.1. Ergenlik	4
2.1.1. Ergenliğin Tanımı	4
2.1.2. Ergenliğin Özellikleri.....	5
2.2. Ebeveyn	6
2.2.1. Otoriter Aile Modeli.....	6
2.2.2. İlgisiz Aile Modeli	7
2.2.3. Aşırı Verici Aile Tutumu	9
2.2.4. Tutarsız Aile Tutumu	10
2.2.5. Aşırı Koruyucu Aile Tutumu	11
2.2.6. Demokratik Aile Tutumu	12

2.3.	Kullanım Bozukluğu	12
2.3.1.	Kullanım Bozukluğunun Tanımı	12
2.3.2.	Kullanım Bozukluğu Tanı Kriterleri	13
2.3.3.	Tolerans Gelişimi	14
2.3.4.	Yoksunluk	14
2.3.5.	Kullanım Bozukluğu Yapan Maddeyi Kullanmak İçin Duyulan Arzu (Craving)	14
2.3.6.	Kullanım Bozukluğu Riskini Artıran Etmenler	14
2.3.7.	Tedavi.....	16
2.4.	Teknoloji Kullanım Bozuklukları	16
2.4.1.	İnternet Kullanım Bozukluğu.....	18
2.4.2.	İnternet Kullanım Bozukluğu Tanı Ölçütleri	19
2.4.3.	Ergenlerde İnternet Kullanım Bozukluğu	21
2.5.	Bağlanma ve Bağlanma Stilleri	22
2.5.1.	Bağlanma.....	22
2.5.2.	Bağlanma Stilleri.....	23
2.6.	Bağlanma Davranışları	26
2.6.1.	Emme	26
2.6.2.	Sokulma/uzanma (Temas).....	26
2.6.3.	Bakış.....	27
2.6.4.	Gülümseme	27
2.6.5.	Ağlama	27
BÖLÜM III		28
3.1.	Araştırma Soruları.....	28
3.2.	YÖNTEM.....	30
3.3.	Araştırma Modeli	30

3.4.	Evren ve Örneklem	30
3.5.	Veri Toplama Araçları	31
3.5.1.	Beck Depresyon Envanteri	31
3.5.2.	Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği	31
3.5.3.	Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu.....	32
3.5.4.	Ebeveyn Tutum Ölçeği	33
3.5.5.	Kişisel Bilgi Formu.....	33
3.6.	Verilerin Toplanması	33
3.7.	Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	33
BÖLÜM IV		35
4.1.	BULGULAR.....	35
BÖLÜM V		51
Kaynakça.....		58
EKLER.....		61
Ek-1 Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği.....		61
Ek-2 Beck Depresyon Ölçeği.....		62
Ek-3 46 Soruluk Ebeveyn Tutum Ölçeği		63
Ek-4 Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....		64

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler.....	30
Tablo 2 Depresyon düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilere yönelik	35
Tablo 3 Depresyon düzeyi ile internet kullanım bozukluğu arasındaki ilişkilere yönelik	36
Tablo 4 Depresyon düzeyi ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu.....	36
Tablo 5 Bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu.....	37
Tablo 6 Bağlanma stilleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu.....	38
Tablo 7 İnternet bağımlılığı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu.....	39
Tablo 8 Ergenlerin cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerine ilişkin t testi tablosu .	40
Tablo 9 Yaşları açısından ergenlerin depresyon düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri	40
Tablo 10 Yaşları açısından ergenlerin depresyon düzeylerine ilişkin varyans analizi tablosu	41
Tablo 11 Ergenlerin cinsiyetleri açısından bağlanma stillerine ilişkin t testi tablosu.....	42
Tablo 12 Yaşları açısından ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin betimsel istatistikleri	43
Tablo 13 Yaşları açısından ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin varyans analizi tablosu	44
Tablo 14 Ergenlerin cinsiyetleri açısından internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin t testi tablosu	45
Tablo 15 Yaşları açısından ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri	46
Tablo 16 Yaşları açısından ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin varyans analizi tablosu	46
Tablo 17 Ergenlerin cinsiyetleri açısından anne-baba tutumlarına ilişkin t testi tablosu	47
Tablo 18 Yaşları açısından ergenlerin anne baba tutumlarına ilişkin betimsel istatistikleri.....	48

Tablo 19 Yaşları açısından ergenlerin anne-baba tutumlarına ilişkin varyans analizi tablosu49

KISALTMALAR

- BDÖ : Beck Depresyon Ölçeği
ETÖ : Ebeveyn Tutum Ölçeği
DSM : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
TDK : Türk Dil Kurumu
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
SPSS : Statistical Package for the Social Sciences
ICQ : I Seek You
PİK : Patolojik İnternet Kullanımı
ÜBBSÖ : Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği
YİBT : Young İnternet Bağımlılığı Testi
KF : Kısa Formu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Tanımı

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayatımızın her alanında teknolojik aletler yerini almıştır. Teknoloji hayatın her alanında yerini özellikle insanın en temel gereksinimlerini yapmasına alıkoyacak duruma gelmesi araştırmacıların dikkatini çekmiş ve bu alanda yapılan çalışmalar nitel ve nicel olarak genişlemeye başlamıştır. DSM-IV (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) içerisinde yer almayan internet kullanım bozukluğu, artan teknolojik gelişmeler ve bunun sonucunda insanların hayati ihtiyaçlarını etkilemesi sonucunda başlatılan çalışmalardan elde edilen bulgular bu durumun patolojik olduğunu kanıtlamış ve DSM-V tanı kriterleri arasında yerini almıştır. Bu bağımlılığın oluşumunu etkileyen bir çok faktör olabilmektedir. Anne babanın ebeveyne karşı olan tutumu, bağlanma stilleri bu bağımlılığın oluşumu ve bağımlılığın devamlılığını etkilediği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutumları, yetiştirme biçimleri, onlara karşı olan davranışları çocuklarının gelişimlerinde çok yönlü biçimde etkilenmektedir. Ebeveynlerin, çocukları ile kurdukları iletişim ve çocuklarının verdikleri tepki; çocuğun kendisini mutlu hissedip çevresi ile pozitif ilişki kurmasında ve kendisi ile barışık olmasında, yüksek bir özgüven gelişiminde, öz beğenisinin yüksek olmasında, sahip olduğu yetenekleri fark etmesinde ve bunun gibi kazanımlar sağlamasında önemli bir etkiye sahiptir (Yücel, 2013). Zihinsel işlemler sonucunda bireyin dışarıya karşı bulunduğu ifadedir. Bireyin zihinsel işlemleri, gösterdiği davranışlar ile yorumlanabilir. Ancak kişilerin sahip oldukları tutumlarda duygu ve davranışların da etkisi vardır (Kağıtçıbaşı, 1999).

Bireyin gelişiminde maruz kaldığı tutumlar, bireyin psikolojik ve kişilik yapısına yüksek derece tesir etmektedir. Çünkü tutum; bireyin herhangi bir durum ya da nesneye karşı nasıl tepki vereceğini belirler ve tutum sürekli (Şerif, 1985).

Bireyin bir nesne, durum ya da kişiye dair zihinsel, duygusal ve davranış olarak sergilediği durum, tutumunun ifadesidir. Yani bir tutumun olgunlaşması için, bahsedilen üç öge arasında uyumlu ve anlamlı bir ilişki ve bağlantı zorunludur (İnceoğlu, 2004).

İnsanda tutum ve davranışlarının gelişmeye başladığı yıllarda, çocuklar ebeveynlerinden görerek edindikleri davranışları sahiplenirler. Bu nedenle ebeveynlerin tutumları, çocuğun kişilik gelişimine yüksek oranda etki eder (Özgüven, 2001).

Zihinsel modellerin pozitif veya negatif olması, kişinin ilişkilerinde hissettiği güvenliği korumak üzere yaptığı çalışmaların kişinin sosyal çevresinde gösterdiği tepkileri ne kadar tutarlı ve güvenilir şekilde algılanması ve kendisini ne kadar sevmeye değer gördüğünü doğrudan bir şekilde etkiler. Bu değişen algılar da göreceli olarak stabil olan kişilik özelliklerinden bağlanma stilini belirler (Bowlby, 1973; Main, Kaplan ve Cassidy, 1985).

Bağlanma, kişinin kendisi için önemli olduğunu düşündüğü ve başkalarıyla kurdukları kuvvetli duygusal bağlar şeklinde tanımlanabilir (Bretherton, 1992). Bağlanma kuramı içerisinde; saplantılı, korkulu, güvenli ve kayıtsız olmak üzere dört bağlanma stili vardır. Güvenli bağlanma stili, bireyin kendisine ve çevresindekilerle kurdukları ilişkinin olumlu olduğu stildir. Kişi kendisindeki değersizlik hissini, diğer insanlar ile kurduğu ilişkinin olumlu değerlendirildiği durum saplantılı stil şeklinde tanımlanır. Bireyin kendisine yönelik algının olumlu fakat diğer insanlar ile kurduğu ilişkinin olumsuz olduğu durum kayıtsız bağlanma stili şeklinde tanımlanır. İki yönün de olumsuz olduğu durum ise korkulu stil şeklinde tanımlanır (Terzi, 2009).

Bowlby, ihtiyaç duyduğu her zaman ulaşabileceği bir bağlanma figürünü olan kişilerin, böyle bir figürden yoksun kişilere oranla daha az endişe ve korku duyumsayacaklarını belirtmiştir. Bowlby'a göre sıcak ve sevgi dolu anneleri olan çocukların kendilerini sevgiyi hak eden ve diğer kişileri de güvenilir insanlar şeklinde algırlar. İlk bağılıklarında bazı problemlerle karşılaşan çocuklar ise daha düşmanca ve karamsar olma eğilimindedirler. Bunlara ek olarak bu çocuklar kendilerini diğerleri tarafından sevilme konusunda yetersiz olarak değerlendirirler. Güven duygusu olmayan çocuklar yalnız, endişeli ve ilişkilerinde diğer insanlara bağımlı bireyler olarak yetişme eğilimindedirler (Arslan, 2008).

Bağlanma teorisi açısından ergenlik dönemi bir geçiş evresidir. Bağlanma, ergenlik döneminde ergenin karşılaştığı yeni durumların üstesinden gelmesinde temel rolü oynar. Ergenlik döneminde ergenin ilk bağlanma figürü olan bakıcısına daha az bağımlı olmak için büyük çaba harcar (Allen, 1999).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ergenlik döneminde olan bireylerin ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve internet kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.3. Problem ve Alt Problemler

Bu amaç çerçevesinde, araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan; Atafen Koleji lise öğrencilerinin gönüllü olarak bu uygulamaya katılarak doğru bilgiler sağlayarak çalışmaya katılacakları
2. Ölçekler yoluyla alınan bilgilerin geçerli ve güvenilir olacağı kabul edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırmanın bulguları, 2017-2018 akademik yılında Özel Atafen Koleji'nde öğrenim görmekte olan lise grubu öğrencileri ve onların ebeveynlerinin ölçeklere ve kişisel bilgi formuna verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
2. Araştırma verileri, Young internet bağımlılığı ölçeğı, Beck depresyon ölçeğı, Bağlanma stilleri ölçeğı ve Ebeveyn tutumu ölçeğı ölçütleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. Temel Kavramlar

2.1. Ergenlik

Latince büyümek, kıllanmak (adolescere) anlamına gelen ergenlik dönemi biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimin hızlandığı ve birbirleri ile yoğun etkileşim içine girdiği bir yaşam evresidir (Hamburg & Takanishi, 1989).

Ergenlik dönemi olarak tanımlanan dönemde, fiziksel ve duygusal etmenlerin sebep olduğu cinsel ve psiko-sosyal olgunluk ile başlayıp kişinin bağımsızlığını, kimlik oluşumu ve sosyal üretkenliğini elde ettiği zaman sonlanan süreçtir. Ergenlik döneminde biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak değişiklikler karakterizedir. Ergenlik döneminde biyolojik gelişimin etkisi ile iskelet sisteminde büyüme ve cinsel yöndeki gelişime eşlik eden psikolojik ve bilişsel gelişim kimlik gelişiminde yer alan özellikler ile belirleniyor ve sosyal açıdan da ergenlik dönemi genç yetişkin rolü için bir hazırlık evresidir. Ergenin sosyalleşmesi, bireyin kendi toplumunda yaşamına devam edebilmesi için ihtiyacı olan minimum öğrenmeyi içeren bir süreçtir. Sosyal öğrenme süreci taklit ve rekabetin etkisi ile gelişir (Derman, 2008).

2.1.1. Ergenliğin Tanımı

Ergenlik dönemi, “ Genellikle cinsel organların fizyolojik olgunluğa eriştiği 12 yaşından, gençliğin (yetişikiliğin) başladığı 18 yaşına dek süren erinlikle yetişkinlik arasındaki çağ” (Bakırcıoğlu, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Unesco'nun tanımına bakıldığında; kişinin, eğitim öğretim aldığı ve hayatına devam edip çalıştığı için ekonomik olarak bağımsızlık kazanamadığı ve medenî durumu da evli olmadığı gelişim dönemdir. Ergenlik dönemi, tanımlamaya bakıldığında bahsi geçen ergenlik dönemini 15-25 yaş aralığında gösterilirken, Birleşmiş Milletler'in ergenlik tanımlamasında 12-25 yaş aralığı alınmıştır. Ergenlik dönemi ile ilgili yapılan araştırma çalışmalarında, ergenlik dönemini içeren yaş aralıklarında küçük değişiklikler gözlenmektedir (Koç, 2004). Bu tanım tüm coğrafyaların ortak paydasını kapsamaktadır ancak gelişen insanlığın bilim bilgisi bireylerin içerisinde bulunduğu dönemlerin içerisinde yetiştiği coğrafya, toplum, sahip olduğu gen yapısı gibi birçok farklı etmenden etkilendiğini göstermektedir.

2.1.2. Ergenliğin Özellikleri

“Ergenlik arkadaş ilişkilerinin derinleştiği, karar vermede otonominin arttığı, sosyal ait olma ve entelektüel hedeflerin kovalandığı bir geçiş dönemidir (Benjamin J. Sadock, 2007). ergenlik dönemi arasında bulunduğu iki dönem incelendiğinde ergenin yaşadığı ya da yaşaması muhtemel değişimleri algılamak ve anlamlandırmak mümkün hale gelmektedir. Çocukluk döneminin ele alındığı kuram ve teoriler incelendiğinde gerek Freud’un psikoseksüel gelişimi ele alan kuramı gerekse Erikson’un psikososyal gelişim dönemini konu alan kuramında birey çocukluk dönemindeyken dışarıdan aldığı destekler sonucunda hayatını devam ettirebilmekte olduğu vurgulanmaktadır. Çocuğun fizyolojisi kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayabilecek kadar geliştiği noktada içerisine girdiği ergenlik döneminde beklentileri ergenlikten sonraki dönem olan yetişkinlik dönemindeki fizyolojik ve psikolojik beklentilere sahip olur ve bunları karşılamak üzerine bir çalışma içerisinde yer alır.

Ergenlik dönemi kimlik arayışı dönemi olduğundan, aileden kopma ve akran gruplarıyla birleşme ergenin temel psikolojik ihtiyaçlarından biri haline gelir. Akranlar arası yenilik ve heyecan arayışı onları alkollü araba kullanma, ilaç kullanma, adrenalin yükselten diğer eylemlere yöneltebilmekte ve ergenler riskli ve tehlikeli davranışlar sergileyebilmektedirler. Özellikle bu dönemde yaşıt kabulü ve sosyal onay ön plana çıkmaktadır. Birçok nedenle, örneğin içe kapalı olma, sosyal olarak çekici özellikleri olmadığına inanma, iletişim kurmada güçlük yaşama gibi faktörler yüzünden ergen bu sosyalleşme ihtiyacını ergen grupları içinde gerekleştiremediğinde internette kendini gizleme olanağı da bulduğunda internette bu ihtiyaçlarını daha yoğun karşılar. Sosyal medyanın gücünün sürekli artması ve sosyal medyaya düşen bir şarkının ya da yazının ergeni popülerleşmesi gibi nedenlerle popüler olmayı arzulayan ergenler internet başında daha fazla zaman geçirmeye yönelmektedirler. Kimlik edinme çağında olan bu ergenlerin internette istedikleri kimliğe bürünme olanakları elde etmeleri, kendilerini olduğu gibi değil de hayal ettikleri gibi başkalarına sunabilmeleri de onların internette kalma sürelerini uzatmakta, hayali kendilerine duydukları hayranlığı internet ortamı besleyebilmektedir. Ergenlerin partner edinme ihtiyaçlarını internette daha kolay karşılamaları gene internet başında geçirilen zamanı belirleyebilmektedir. Aslında toplumsal yapının sanal olmayan olanaklarından beslenmesi gereken ergen ihtiyaçlarının bu alanda karşılanamaması nedeniyle sanal atmosferin ergenler için bu kadar önemli olduğu söylenebilir (Kaygusuz, 2013).

2.2. Ebeveyn

Toplumun en küçük yapı birimi olarak kabul edilen aile kavramının temel öğelerinden olan anne babanın kavramsal karşılığıdır. Ebeveyn kavramı çocuğun perspektifinden anne baba kavramının tam karşılığı olarak da isimlendirilebilir. Ebeveynler incelendiğinde birbirleri ile ortak özellik taşıdıklarının saptanması sonucunda altı alt modele ayrılmıştır. Bu modeller, ailenin çocuklarına karşı tavırları göz önüne alınarak oluşturulmuş ve bu modeller; otoriter aile modeli, ilgisiz aile modeli, aşırı verici aile modeli, tutarsız aile modeli, aşırı koruyucu aile modeli ve demokrat aile modeli şeklinde isimlendirilmiştir.

Çocuk doğumundan sonraki süreçte öğrenme sürecine girer ve bu süreç içerisinde çevresindeki nesne, obje ve insanlar ile ilişki içerisinde kalarak öğrenme sürecini aktif tutar. Çocuğun doğumundan sonra başlayan bu öğrenme sürecindeki en önemli etmen ailesidir. Ailesinin çocuğa ve başka nesnelere karşı tavrını rol model olarak öğrenme süreci içerisinde onları taklit eder. Bu rol model alma süreci ve ebeveynin çocuğa karşı tutumu birey olma yolunda çocuğu doğrudan etkileyecek en temel etkenlerden bir tanesidir.

Ebeveynin çocuklarına karşı davranış ve tutumlarının ortaya çıkmasına sebep olan çeşitli değişkenler vardır. Bu değişkenleri aile ile uyum ilişkisi, aile bireylerinin çocuk ile kurduğu yakınlık, izin verici ya da kısıtlayıcı tutum, sorumluluk bilinci, saldırgan tavır ve ceza uygulaması, ebeveynlerin birbirleri ile kurduğu ilişki çocuğun fiziksel sağlığına karşı tutumları, kontrol ve disiplin süreci olarak belirtilebilir.

2.2.1. Otoriter Aile Modeli

Otorite kelimesinin anlamına bakıldığında otoriter aile yapısı hakkında bilgi sahibi olmak için önemli ipuçları vermektedir. Türk Dil Kurumu, otorite kelimesini; “Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü, yetke, sulta, velayet” şeklinde tanımlamaktadır. Anne babanın beklentileri yüksektir. Otoriter tutum içerisinde olan aileler çocuklarına karşı daha az özgürlük alanı sunmaktadır. Ancak çocuğun yapabilme kapasitesinin üzerinde verilen sorumluluklar ve yetişkin bir bireyden

beklenebilecek sorumlulukların çocuklardan beklendiği bilinmektedir. Ergenin kendi sahip olduğu fikir ve bakış açılarını açıklamasına, sahip olduğu benliği göstermesine müsaade edilmez (Özgüven, 2001). Çocuğun her birey gibi yaşının gerektirdiği arzuları ve isteklerini bastırması beklenir ve bu süreçte çocuğa gerekçesi açıklanmaksızın katı kurallar konularak gerekçeleri açıklanmaz. Konulan bu kurallara kati suretle itaat etmesi beklenirken herhangi bir karşı çıkmaya tahammül edilmez.

Her birey gibi ergenin de çeşitli arzu ve istekleri vardır ve özellikle ilişki içerisinde olduğu kimseler tarafından bu ihtiyacının karşılanmasını beklemekte ya da bu arzu ve isteklerinin karşılanmasına yardımcı olması beklenmektedir. Ancak bu konu üzerinde araştırmalar ve teoriler kaleme almış yazarların yazınlarına baktığımızda otoriter aile tutumu\modeli olarak nitelendirilen aile yapısı içerisinde yetişen bireyin bu ihtiyaçlarının karşılanmasına ve sağlıklı bir kişilik ve karakter yapılanmasının oluşumunda olumsuz etkilerinin gözlenmesi muhtemeldir. Bu tarz bir aile yapısı içerisinde yetişen bir çocuğun kişilik yapılanması hakkında öngörüler ve gözlem sonuçları farklı yazarlarda benzer nitelikler taşımaktadır. Otoriter aile modeli içerisinde baskıya maruz kalarak büyüyen bireyler diğer aile yapılarında büyüyen bireylere oranla daha kolay ağlamaktadır (Yavuzer, 2007). Otokratik ebeveynlere sahip bireylerin zamanla otoriteye karşı boyun eğdikleri ve bununla ilişkili olarak kendilerini ifade etme yetilerinin olmadığı belirtilmektedir. Bu bireylere devamlı olarak nasıl davranmaları gerektiğini belirten bir kimsenin varlığına alışmaları bu bireyleri yanlışlara götürebilmektedir. Örnek vermek gerekirse yanlış gruplara dahil olmaları verilebilir. Otoriter tutum aynı zamanda aile ile çocuk arasındaki bağı zedeleyeceği için aile ile çocuk arasında kurulacak etkili iletişim yolu kapanacaktır (Pantley, 1997). Devamlı olarak çocuklarına karşı suçlayıcı, cezalandırıcı ve davranışlarına karışan ailelerin çocuklarının diğer ailelerde yetişen çocuklarla karşılaştırıldığında daha kolay ağladığı görülmektedir. Baskı görerek büyüyen çocukta isyankar tutumlar ve aşağılık hissi de görülebilmektedir (Yavuzer, 2006).

2.2.2. İlgisiz Aile Modeli

Her bireyin çocukluğundan itibaren çevresinden beklentileri vardır. Bu beklentiler doğumdan itibaren çevresinde bulunan anne baba tarafından karşılanması beklenmektedir, ve bu beklentiler zaman içerisinde farklı formlar kazanmakta ve

duyulan ihtiyaç daha da artmaktadır. Ancak her aile bu ihtiyaçları farklı şekillerde algılamakta ve karşılamaktadır. Bazı aile yapıları bu ihtiyaçların farkında olmadan bilinçsizce ya da kendi benlik, düşünce ve ihtiyaçlarını ön plana koyarak çocuğu ile iletişim kurmakta ve çocuğunun ihtiyaçlarının farkına varmadığından dolayı çocuğu ihtiyaçlarının karşılanması noktasında mahrum bırakmaktadır. İlgisiz aile modelindeki tutumu kaynaklar şu şekilde açıklamaktadır; bireyin ilgileri ve gereksinimlerine karşı tepki dozu düşüktür, aile ile çocuğun birlikte geçirdikleri süre kısıtlıdır, ve ihtiyacı olan süreyi aile çocuğa vermez, kurdukları ilişki yetersizdir. İlgisiz aile tutumunun en önemli belirtisi ebeveyn ile çocuk kurdukları iletişimdeki eksikliklerdir. İlgisiz ebeveyn çocuklarını ihmal eder ve psikolojik olarak reddetme eğilimindedir. İlgisiz ebeveyn tutumuna sahip anne babalar çocuklarına karşı diğer tutuma sahip anne babalara göre daha az sevgi gösterirken onların davranışlarını kontrol etmekten uzaktırlar (Özgüven, 2001). Ebeveynin bu tutumu kişilik gelişimi, psikolojik gelişimi gibi birçok noktada bireyin gelişimini ve gelecekteki yaşamını olumsuz etkilemektedir. Bu tip aile yapısının incelenmesi sonucu literatüre yansımalarına bakıldığında, ilgisiz ebeveyn tutumuna sahip ailelerde çocuğun etkisi son derece azdır. Bu tip aile tutumuna sahip anne babalar hoşgörülü davranma ile ilgilenmeme kavramlarını karıştırmaktadırlar. Çocuğun anne ve babayı rahatsız eden davranışı olmadığı sürece anne babanın çocuk ile arasında bir problem oluşmaz, çocuk anne babayı rahatsız ettiği zaman ise çocuk bir problem konusu olur ve şikayetler belirtilmeye başlanır. Bu tutuma sahip annelerin ev işleri yapma konusunda hoşnutsuzluk sahibi, çocuklarının eğitim hayatlarını önemsemeyen, anneliğin getirdiği sorumlulukları almak ve benimsemekten uzak ve çocuklarına karşı mesafeli bir ilişki yapısını benimsedikleri belirtilmektedir. Genel olarak bu tutuma sahip babalar ev yaşantısına ve çocuğuna karşı mesafeli, başka çocuk sahibi olma arzusu taşımayan bireylerdir (Mızrakçı, 1994) şeklinde bir tanımlamanın yapıldığı görülmektedir.

Çocuğun ihtiyaçlarının bütünüyle karşılanmaması ya da eksik olarak karşılanması çocuğun gelecekteki yaşantısında farklı eğilimler ve davranışlar göstermesine zemin hazırlamaktadır. İlgisiz aile tutumu sergileyen ailelerin çocuklarının gelecek yaşantıları değerlendirildiğinde; çocuk akademik çalışmalara karşı ilgisi azdır, arkadaşlık seçiminde yanlışlar yapar, zamanı kullanma konusunda problem yaşar, kullanım bozukluğu yapıcı madde kullanmaya eğilimi vardır, engellenme davranışına karşı

hoşgörü ile yaklaşamaz ve suç işleme potansiyeli taşır. (Mızrakçı, 1994) gibi bir sonuç çıkarımının yapıldığı görülmektedir.

2.2.3. Aşırı Verici Aile Tutumu

Aşırı verici aile tutumunu benimsemiş ebeveynlerin çocuklarının her davranışına karşı hoşgörü gösterilmektedir. Çocuklarının yapacakları tercihlere müdahale edilmez. Uyuma, yemek yeme ve çalışma alışkanlıkları konusunda keskin sınırlar çizilmez ve koyulan kurallara uyulmadığında yaptırımlar uygulanmaz. Çocuğun istekleri hiçbir sorgulamadan geçmeden kabul edilir. Verilen cezalar caydırıcı nitelik taşımaz ve çocuk tarafından da böyle algılanır (Yavuzer, 2007). Bireyin isteklerinin kısıtlanması nasıl bireyin gelişimi üzerinde olumsuz bir etki yapıyorsa, aynı şekilde ebeveynin kuralları uygulama yetisi, kendi davranışlarını kontrol mekanizmasının gelişimi üzerindeki sorumluluklarını yerine getirmemesi de çocuğun yetişkin dönemindeki karşılaşacağı muhtemel problemlere zemin hazırlamaktadır. Aşırı verici aile tutumuna sahip ailelere bakıldığında yaşlarının orta yaş üstüdeyken çocuk sahibi oldukları ve ya kalabalık bir yetişkin grubunun olduğu aile yapısında büyüyen tek çocuk olan kişiler olduğu sıklıkla görülmektedir. Bu tutuma sahip ailelerde ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimin sağlıklı olmadığı görülmektedir. Bu tarz ailelerde yetişen çocukların okuldaki kurallara uymakta zorluk çektiği görülmektedir (Dönmezer, 2009). Seyars ve arkadaşları izin verici tutuma sahip ailelerin iki farklı inanca sahip olduklarını söylemektedir. Bu tutuma sahip aileler çocuklarının her davranışlarını, bu davranış saldırganlık gibi zarar verici eylem bile olsa, doğal bir davranış olduğunu ve bu arzunun bastırılmasının yanlış olduğunu savunmaktadır veya bu tür davranışları desteklemeseler dahi görmezden gelerek engelleme yolunu başvurmamaktadır (Mızrakçı, 1994). Bu tutum içerisinde bir aile yapısı olan çocuk ebeveynleri son derece pasif kaldığından dolayı, sınırları kendisi belirleme noktasına gelir. Bu noktada olan çocuk aile içerisinde aktif bir rol oynamakta ve evdeki işleyişi kendisine göre belirlemektedir. Pasif kalan anne baba, çocuklarının yaptıkları etkinliklere karşı ilgisiz ve kayıtsız kalırlar. Anne babanın bu ilgisiz davranışı sebebiyle, okuldaki öğretmenlere ve çevresindeki insanlara olumsuz olarak değerlendirilecek davranışlar sergileyebilir aynı zamanda yakınlarındaki nesnelere karşı zarar verici tutumu arasında yakın bir ilişki vardır. Bu tutuma sahip ebeveynler hoşgörülü davranma ile boş vermişlik kavramını ayırt edememektedir. Çocuğa sunulan sınırı olmayan hakların duracağı sınır belirlenmemiştir (Yavuzer, 2001).

Aşırı verici aile tutumunu benimseyen aile yapısında büyüyen bir çocuğun yetişkinlik döneminin incelendiği araştırmalar değerlendirildiğinde ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin geçen zaman ve olgunlaşan bireylerin varlığına rağmen tıpkı çocukluk döneminde kurulan ilişki modelinde olduğu gibi pasif ebeveyn, aktif çocuk modelinin devam ettiği görülmektedir. Aşırı verici aile tutumu sergileyen bir aile içerisinde yetişen bir çocuğun kişilik özellikleri değerlendirildiğinde sorumluluk bilincinden uzak ve bağımsızlık düşüncelerinin zayıf olduğu yapılan araştırmalarca desteklenmiştir, buna bağlı olarak dışarıya dönük sergiledikleri tutumlarında saldırgan olduğu, doyumsuz tavır ve davranışlar içerisinde olduğu söylenebilmektedir. Bunun yanı sıra özdenetim anlayışındaki eksiklik de yapılan araştırmalarca sunulmaktadır. Ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimin sağlıklı olmaması çocuğun dengesi olmayan bir ortamda abartılmış bir sevgi ile büyümesi, çocuğun doyumsuz olmasına neden olacaktır (Yavuzer, 2007).

2.2.4. Tutarsız Aile Tutumu

Ebeveynin denge ve karar konusunda tutarsız tutumu, anne ile babanın görüşlerinin farklı olmasından kaynaklanacağı gibi, annenin veya babanın kendi içerisindeki tutarsız tutumdan da kaynaklanabilir. Annenin hoşgörülü tutumu karşısında babanın baskıcı ve cezalandırıcı tutumu olabilir veya ödüllendirilen davranışın başka bir zamanda cezalandırılması şeklinde olabilir (Dönmezer, 2009). Çocuk yaptığı hangi davranışın anne babası için uygun bir davranış, hangi davranışının ise uygun olmayan bir davranış olmadığını ayırt edemez. Çünkü yaptığı davranışın uygun görülüp görülmemesi davranışın niteliğinden çok anne ve babasının ruh halleriyle ilişkilidir. Bu tutarsız ve anlamsızlık başlarda çocuğu iç çatışmalara, huzursuzluğa sürükleyecek ilerleyen süreçte ise tutarsız ve dengesiz karakterin oluşmasına neden olacaktır (Yavuzer, 2007). Anne babalar çocuklarına karşı olan tutarsız davranışlarının altında birçok sebep olabilir. Genellikle anne babalar çocuklarına karşı iş bölümü yaparak bir tarafın kural koyucu ve çocuğun isteklerine karşı gelen tarafı olması gerektiğini, diğer tarafında çocuğun düşünce ve isteklerini destekleyici tarafta olması gerektiği şeklinde inanışları olduğu görülmektedir. Bu tutum, çocuğun gelişiminde olumlu bir kişilik yapılanması ile sonuç vereceği düşünülse de çocuktaki karşılığı ailenin çocuğa karşı sergilediği tutumla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Dengesiz ve tutarsız yapıda kişilik sahibi olunabilir. Saldırgan içerikli davranışlar görülebilir (Yörükoğlu, 2004).

2.2.5. Aşırı Koruyucu Aile Tutumu

Aşırı koruyucu aile tutumuna sahip ebeveynlerin çocuklarına gerektiğinden fazla özen gösterme eğilimi ve devamlı denetleme gereksinimi gözlenmektedir. Çocuklarına her konuda fazlasıyla ilgi gösterilmektedir. Bu tutuma sahip ailelerde ebeveyn çocukları ile alakalı her konuda yüksek seviyede ilgi gösterdiklerinden dolayı onların sorumluluklarını ve görevlerini kendileri yapmak istemektedir. Ebeveynler çocuklarına karşı besledikleri sevgiyi abartılmış bir denetimle birleştirirler, çocuklarının bağımsız bir birey olmasına imkan tanımazlar, çocuklarının her konuda kendilerine yönelik bir bağımlılığı olmasını, yapacakları her eylemi kendilerine danışmasını isterler (Özgüven, 2001). Ebeveyn çocuklarının gereksinimlerini karşılar ve zaman geçtikçe çocuk kişiliğini oluşturduğu dönemde istemsizce ve farkında olmadan ihtiyaçlarının başkaları tarafından karşılanmasını bekler, süreç bu şekilde geliştiğinden dolayı çocuk yetişkinlik döneminde kendi kararlarını veremez. Bu süreç ile alakalı yapılan çalışmalar anne ile babanın tutumlarının da bu süreçte katkı sağladığını gösterse de bu süreç üzerine yoğun çalışmalar yürüten bazı yazarların savundukları görüşte annenin katkısı babadan daha fazla olduğu yönündedir. Rutter'a göre annelerin bu tutum içerisinde yer almasının beş ana sebebi vardır:

- 1) İlk çocuğun kaybı,
- 2) Annenin çocukluk döneminde sevgi ve şefkat görememesinden dolayı kendi çocuğuna fazlasıyla sevgi ve şefkat verme isteği,
- 3) Ebeveynlerin kendi arasındaki sosyal yaşantının sınırlı olması ve cinsel açıdan yaşanan uyumsuzluklar,
- 4) Çocuklarına karşı olumsuz tutumlarının kendi iç çatışmalarından kaynaklı olması sonucunda bu çatışmayı bastırmak adına aşırı koruyucu tutum sergileme isteği ve bu şekilde çocuklarına karşı ne kadar sevgi beslediklerini gösterme arzusu,
- 5) Annenin psikolojik olarak tutarsız ve dengesiz olması (Anita Thapar, 2015).

Sadece anneler değil, yüksek eğitim düzeyine sahip babalar da çocuklarına karşı koruyucu tutum sergilemektedir. Bu sebeple, günümüzde en yaygın aile tutumlarından bir tanesi olduğunu ve bunun kendi yetişme tutumlarına tepki olduğu söylenebilir (Dönmezer, 2009).

Bu tutumu sergileyen ailelerde yetişen çocukların gelecek yaşantılarının değerlendirildiği çalışmalar; yetişkinlik dönemi ile ilgili çıkarımları bu tutumu sergileyen ebeveynlerin beklentileri ile çeliştiğini göstermektedir. Bu tutuma sahip ailelerin çocuklarının bağımlı oldukları ve kendilerine duydukları güvenin az, buna bağlı olarak zayıf bir kişilik yapılanmasına sahip olurlar. Bağımsız olarak eylemlerde bulunmakta güçlük çekerler. Okul başarısı düşük olmasının yanında sorumluluk bilinçleri gelişmemiş olur. Bencil ve çıkarıcı davranışlar sergileyerek grup içerisine girmekte ve grup içerisinde kalma konusunda sıkıntı yaşarlar (Dönmezer, 2009).

2.2.6. Demokratik Aile Tutumu

Demokratik aile tutumuna sahip aileler çocuklarından yaşlılarından daha olgun davranış sergilemesini ve gerekli zamanlarda kurallara uymalarını beklerler. Samimi ve ilgilidirler, sabır ile ve duyarlı biçimde çocuklarını dinlerler, verilecek kararlarda ailenin diğer fertleri gibi çocuklarının da fikirlerini alırlar (Baumrind, 1967). Aile içerisinde sistemin devamlılığı için koyulması gereken kurallar olduğu zaman çocuk ile ebeveyn birlikte karar vererek kuralların sınırlarını çizer ve sonrasında bu kurallara uyulmasını beklemek yerine bu kurallara uyulması adına yardımcı olunur, kurallara uyulmadığı noktada yaptırımlar vardır ve bu kural ve yaptırımlar çocuğun yaşına uygundur. Yaptırımlar ise çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimine zarar verecek yaptırımlar olmasından uzak durulur. Demokratik ebeveyn tutumu sergilenen ailelerde yetişen çocukların özellikleri üzerine yapılan çalışmaların sonuçları; çocukların, yüksek özgüvene sahip, bağımsız hareket edebilen, fikirlerini ifade edebilen, girişimci ve sorumluluk sahibi, akademik olarak başarılı, sosyal, gelişime müsait ve yaratıcı düşüncelere sahip bireyler olduklarını savunmaktadır.

2.3. Kullanım Bozukluğu

2.3.1. Kullanım Bozukluğunun Tanımı

Kullanım bozukluğu, bir madde ya da davranışı kullanmayı bırakamama veya kontrol edememe şeklinde tanımlanabilmektedir (Olliver Egge, 1996). Kullanım bozukluğu denilince akla sadece alkol, sigara, uyuşturucu madde gelmesi, bağımlılığın sadece bunlar ile ilintili olduğu anlamını çıkarmaz özellikle günümüzde bilgisayar, teknolojik aletler, sosyal medya gibi kullanım bozukluğu konusuna dahil olan araştırma alanları vardır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere kullanım bozukluğu ne ile alakalı olursa

olsun insanın bilinç düzeyinden bağımsız olarak o madde ya da eyleme kontrolsüz biçimde ihtiyaç duyulmasıdır. Bu eylem gerçekleşmediği takdirde yoksunluk belirtileri ortaya çıkmaktadır.

Davranış tabanlı kullanım bozuklukları; yeme, kumar, seks vb. kullanım bozukluklarının yanında insan-makine etkileşiminin kurulduğu teknolojik kullanım bozuklukları da kapsamaktadır (Griffiths, 1999). Davranış temelli kullanım bozuklukları dahilinde incelenen teknoloji kullanım bozukluklarında kişi, pasif veya aktif durumda olabilmektedir. Teknolojik araçların sahip olduğu ve etkileşim imkanı sağlayan ses, görüntü gibi etkiler kullanım bozukluğu eğilimini arttırabilmektedir (Griffiths, 1999).

2.3.2. Kullanım Bozukluğu Tanı Kriterleri

Ruh sağlığı alanının içerisinde yer alan bozuklukların tanımlandığı ve tanı koyma için kriterlerin bulunduğu referans kitapların bir tanesi DSM'dir. DSM kitabında yer alan kullanım bozukluğu tanı kriterleri şu şekilde tanımlanmaktadır:

Bir yıl içinde aşağıdakilerden en az ikisi kendini göstermeli, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ve işlevsellikte düşmeye yol açmalıdır:

- Maddenin tasarlandığından daha uzun ve yüksek miktarlarda alınması.
- Madde kullanımını denetlemek ya da bırakmak için yapılan ama boşa çıkan sürekli çabalar.
- Maddeyi sağlamak, kullanmak ya da bırakmak için çok zaman harcamak.
- Madde kullanımı için çok büyük bir istek duymak veya kendini zorlanmış hissetmek.
- Tekrar eden kullanım sonucu sorumluluklarını yerine getirememek. (işte, okulda, evde)
- Olumsuz etkilerine rağmen kullanıma devam etmek. (toplumsal ve kişiler arası sorunlar)
- Madde kullanımı nedeni ile sosyal, mesleki ve kişisel etkinliklerin azalması ya da tamamen bırakılması.
- Tehlikeli olabilecek durumlarda dahi kullanmaya devam etmek.
- Fizyolojik ya da psikolojik sorunların ortaya çıkmasına ya da artmasına rağmen madde kullanımını sürdürmek.
- Maddeye tolerans gelişmiş olması.

-Madde kesildiğinde ya da azaltıldığında yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması. (Bulantı, uykusuzluk, kusma, sinirlilik, bunaltı, huzursuzluk, saldırganlık, ishal, terleme, titreme, kas sızıları, ateş vb.) Her madde yoksunluk belirtisi göstermez (Köroğlu, 2013).

DSM-5’te 10 ayrı madde kümesi tanımlanmıştır:

- 1)Alkol
- 2)Tütün
- 3)Uyarıcılar
- 4)Esrar
- 5)Opiyatlar
- 6)Kafein
- 7)Dinginleştirici, uyutucu ve kaygı gidericiler
- 8)Halüsinojenler
- 9)Uçucular
- 10)Diğer bilinmeyen maddeler (Köroğlu, 2013).

2.3.3. Tolerans Gelişimi

Kullanılan maddenin etkisinin kullanım sıklığına bağlı olarak etkisinin giderek azalması ve aynı etkinin devamlılığı için daha fazla maddeye gereksinim duyma durumu şeklinde tanımlamak mümkündür.

2.3.4. Yoksunluk

Belirli bir süre kullanılan kullanım bozukluğu yapan maddenin azaltılması veya kesilmesi durumunda meydana gelen bilişsel ve fiziksel semptomların ortaya çıkması durumdur.

2.3.5. Kullanım Bozukluğu Yapan Maddeyi Kullanmak İçin Duyulan Arzu (Craving)

Craving İngilizce aşerme olarak Türkçeye çevrilmiştir. Kişinin kullandığı kullanım bozukluğu yapan maddeyi kullanmak için duyumsadığı yoğun arzunun veya dürtünün ortaya çıkması durumu olarak tanımlanmaktadır.

2.3.6. Kullanım Bozukluğu Riskini Artıran Etmenler

Kullanım bozukluğu ile ilgili yapılan çalışmalar, kişinin bağımlılığa yönelmesindeki çeşitli etmenleri incelediği ve sonucunda bağımlılığa etki eden faktörler belirlenmiştir. Bu araştırmaların sonuçlarına bakıldığında kişiyi bağımlılığa götüren etmenleri genler, çevresel faktörler ve gelişim süreci olarak sıralamak mümkündür.

Aile ilişkileri: Ailesel faktörlerin madde kullanımı, madde kötüye kullanımı ve madde bağımlılığını etkilediği gösterilmiştir (Kendler K.S., 2000). Anne ve babanın birisinin ya da ikisinin de kullanım bozukluğu yapan madde bağımlılığı olması durumunda ya da suça meyilli olmaları durumunda çocuklarının bağımlı olma riski yüksektir. Ailedeki ilişki ve iletişimi konu edinen araştırmalar aynı zamanda madde bağımlılığının ve maddeyi kötüye kullanma oranının yükseliş nedenleri ve süreklilik kazanmasını araştırmaktadır. Doğru şekilde iletişimin yaygın olduğu ailelerde yetişen bireylerin madde bağımlılığına yatkınlıkları, madde kullanımına gereksinim duyma oranlarının düşük olduğunu gözlenmektedir (Yavuzer, 1994).

Madde bağımlılığı, kapalı aile modeli olarak tanımlanan sistem içerisinde yetişen çocuk kendisini bu alan içerisine hapis olmuş hissetmesi muhtemeldir, buna bir tepki olarak baş kaldıracı bir tutum içerisinde, zarar verici tutum içerisinde ya da kendisini cezalandırma yoluna başvurma davranışı sergileyerek aile içerisinden kendisini soyutlama çabası içerisinde bulunabilir. Madde bağımlılığı üzerine çalışan araştırmacılar, bağımlılığa yatkın kişilerin ailenin onun üzerine empoze ettikleri duygulardan bir kaçış olarak maddeye yöneldiklerini savunmaktadır. Kullanım bozukluğu yapıcı madde kullanılan aile yapısı içerisinde ya da dışında sağlıklı ve yapıcı olmayan ilişki modellerinin olduğu ve yetersiz ilişki kalıplarının olduğu belirtilmektedir. Kullanım bozukluğu yapan madde kullanan ergenlik dönemindeki çocukların aileleri duygu ve düşüncelerini dışa göstermede sınırlı oldukları duygusal açıdan mesafeli davranmayı, ev içerisinde ise olumsuz tutumlar sergiledikleri bildirilmiştir (Christy M. Buchanan, 1991).

Akranlar ve Çevre: Kullanım bozukluğu yapan maddelerin kullanıldığı bir arkadaş çevresi içerisinde bulunan kişiler, madde kullanımına meyilli olurlar. Akademik anlamda başarı elde edemeyen ve sosyal anlamda kendisini var edemediğini düşünen bireyler madde kullanımına yönelmektedir. Madde bağımlılığı ile araştırmaları bulunan Becker ve Strauss (1956), madde kötüye kullanımında sosyalleşmenin oynadığı rolü vurgulamaktadırlar. Gergin, sıkıntılı, sosyalleşmeye ihtiyaç duyulduğu zamanlarda, stresin yoğun olduğu zamanlarda ve bulunduğu sosyal tabakanın bağımlılığı normalleştirdiği dönemlerde bireyi bağımlılığa iten sebepler arasında gösterilmektedir. Bu sebeple, öz değeri yüksek bireylerin sosyal ortamlarının etkisi ile kullanım bozukluğu yapan maddelere yönelmeleri anlam kazanmaktadır. Bu araştırmalar açıkça

göstermektedir ki akran gruplarının bağımlılığa yönelme ve bağımlılığın devamlılığı açısından azımsanmayacak bir öneme sahiptir. Birey kendisini gruba ait hissetmek adına grubun kullanım bozukluğu yapan maddeye karşı tutumunu benimsemektedir.

Kullanılan Maddeye Erişebilme Kolaylığı: Erişilebilirlik, maddeye ulaşım kolaylığı veya zorluğu; özellikle maddeye ulaşım için harcanan maddi ve fiziksel maliyet ve sosyal sınırlılıklar olarak tanımlanmaktadır. Bağımlılığı olan maddeye ulaşım zor, maddi olarak karşılığı yüksek ise madde kullanma eğilimi daha düşük olacaktır. Maddeye erişimi kolay olan meslek gruplarının (doktor, hemşire ve eczacıların) bağımlı olma riski, diğer meslek gruplarındakilere oranla daha yüksektir (Harolt Kalant, 1990).

Erken başlama: Bağımlılığın başlama yaşı yoktur. Yapılan araştırmalar incelendiğinde kullanım küçük yaşlarda başladığı takdirde madde bağımlılığı riskinin yüksek olması muhtemel olduğunu göstermektedir.

Kullanım şekli: Araştırmalar, duman yoluyla kullanılan maddelerin ve enjeksiyon yoluyla kullanılan maddelerin kullanım bozukluğu riskinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bunun sebebi ise vücuda daha hızlı bir şekilde girerek beyne etkisi kısa sürede olduğu belirtilmektedir. Madde kullanımındaki temel motivasyon zevk duygusudur ve zevk duygusunun sönmesi sonucunda yeniden almak amacıyla bir motivasyon ortaya çıkar.

2.3.7. Tedavi

Madde bağımlılığının tedavisinde farmakolojik uygulamaların yanı sıra psikososyal destek ve rehabilitasyon çalışmaları kullanılmaktadır. Tedavinin başlaması, devamlılığı ve sonuca ulaşması için öncelikle bireyin tedaviyi kabullenmesi ve sürece uygun davranması beklenmektedir. Bunun yanı sıra bağımlılığa götüren sebeplerin tespitinin yapılıp onların değerlendirilmesi, bağımlılığı olan maddenin kullanım dozajı ve süresi, bağımlının yaşam koşulları gibi bir çok etmen de bu süreci önemli oranda etkilemektedir. Bu sürecin incelendiği araştırmaların sonuçları özellikle bireysel terapilerin erken bir dönemde bırakılması ile sonuçlandığını, sürecin başarı ile sonuçlandığı terapi yönteminin grup terapileri olduğunu göstermektedir.

2.4. Teknoloji Kullanım Bozuklukları

Teknoloji son yıllarda hızlı bir gelişme göstermektedir. Bu gelişme insan hayatını hem fiziksel çaba açısından hem de zaman açısından oldukça kolaylaştırır nitelikler

taşımaktadır. Özellikle internet ve bilgisayarın gelişimi ve yaygınlaşması ile başlayan sonrasında gelişen teknolojik diğer materyaller insan hayatının içerisine fazlasıyla girmiş ve insanların bu materyalleri amacına uygun ve sağlıklı bir şekilde kullanmasında problemler çıktığı gözlenmiştir. Öncesinde madde bağımlılığı olarak literatürde geçen kullanım bozukluğu terimi artık sıklıkla teknoloji kullanım bozukluğu alt başlıklarını ele almaktadır. Diğer kullanım bozukluklarıyla benzer etkiler gösteren teknoloji kullanım bozukluğu, son yıllarda yapılan araştırmalarla tanımlaması, nedenleri ve tedavisinin sınırlarının çizilmesi hedeflenmektedir.

Kullanım bozukluğu kavramı yukarıda açıklandığı gibi ilk olarak madde bağımlılığını akla getirmektedir. Son yıllarda gerçekleşen gelişmelerle birlikte kullanım bozukluğu çatisı kumar, seks, yemek, teknolojik alet kullanım gibi çeşitlendirilmiştir, ancak bu kullanım bozuklukları genel anlamda diğer kullanım bozuklukları gibi klinik ölçütlerle tespit edilmesi yerine belirli tanı kriterleri ile gözlem yolu ile ölçülmektedir. Özellikle araştırma konumuz olan internet kullanım bozukluğu DSM-IV kitabında yer almazken, yapılan araştırmaların bulguları ve giderek artan problemin değerlendirilmesi adına DSM-V kitabına tanı kriterleri belirlenilerek teknoloji kullanım bozukluğunun altına dahil edilmiştir.

Teknoloji kullanım bozukluğu, daha önce de belirtildiği üzere kimyevi kullanım bozukluklarından olmayın insan ile makine arasındaki etkileşime dayanmaktadır. Bu kullanım bozukluğu iki temel nokta üzerinde ayrıma tabi tutulabilmektedir. Televizyon izlemek gibi aktif rol alınmadan gerçekleşen bağımlı davranışı ve internet kullanımında olduğu gibi aktif olarak rol alınan kullanım bozukluğu davranışıdır. Davranışsal kullanım bozuklukları da alkol-madde kullanım bozukluklarında olduğu gibi bağımlılığın ana bileşenleri olan fiziksel ve psikolojik bağımlılığın zihinsel meşguliyet, duygudurum değişkenliği, tolerans, yoksunluk, kişilerarası çatışma ve tekrarlama (relaps) özelliklerini gösterirler (Griffiths, 1996). Bu kriterlere uyan vakalar “kullanım bozukluğu” olarak değerlendirilmektedir. Başka bir çalışmasında Griffirhs, internet kullanım bozukluğu olan bireylerin bağımlı oldukları asıl nesnenin bilgisayar yada internet olmadığını, yerine bilgisayar yada interneti koydukları başka bağımlı oldukları nesnenin varlığını savunmaktadır. Bu çalışmasında internet kullanım bozukluğu olan

bireylerin başka kullanım bozukluklarını tatmin amacıyla kullandıklarını vurgulamaktadır (Griffiths, 2000).

2.4.1. İnternet Kullanım Bozukluğu

Bütün dünyadaki bilgileri bilgisayarlar vasıtasıyla paylaştıran bir ağ olan internetin kullanımının hızlı bir biçimde artması birçok olumlu gelişmeye sebep olmakla birlikte olumsuz gelişme ile de sonuçlanabilmektedir. İnternet ağı, neredeyse bütün insanlar tarafından kullanılabilir ve kullanan kişiler için istenilen her türlü bilgiye sınır olmaksızın erişimi herhangi bir denetim mekanizması olmadan sağlayabilmektedir. Son yıllarda internet, bir bilgi ve iletişim kaynağı olmanın dışında, bazı insanlar için bağımlılığa dönüşmüştür (Karaman, 2009).

“İnternet kullanım bozukluğu”, “aşırı internet kullanımı”, “patolojik internet kullanımı (PİK)” ya da “uygun olmayan internet kullanımı”; ortak bir tanımlama olarak internet ile kontrolsüz bir şekilde vakit geçirilmesi, internetin kullanılmadığı zamanlardaki eylemlerin önemini kaybetmesi, yoksunluk hissinin açığa çıkması ve buna bağlı olarak sinirlilik ve saldırganlık görülmesi, sosyal hayatı, iş hayatını ve aile hayatını olumsuz yönde etkileyecek gelişmelerin gözlenmesi olarak tanımlanabilir. Yapılan araştırmalarda kavramlar arasında net bir uzlaşma olmadığından dolayı kavramlar tanımlanırken birbirlerinin yerine geçebilecek şekilde kavramlardan yararlanılmıştır (Griffiths, 1999) (Young, 1996).

Kimyevi olmayan alışkanlıkların kullanım bozukluğu yaratıp yaratmadığını tespit etmenin yolu, alkol, uyuşturucu gibi maddelerin bağımlılığı için belirlenmiş olan klinik kriterler ile karşılaştırmaktır. İnternet bağımlılığı konusunu araştıran incelemeler sonucu, oluşturulan tanı kriterlerinin daha çok madde bağımlılığına benzeyen özellikler gösterdiği saptanmıştır. Bu bağlamda patolojik olarak değerlendirilebilecek internet kullanımı genel ifade ile “teknolojik kullanım bozuklukları” başlığı altında ele alınmaktadır (Young, 1996).

İnternet kullanım bozukluğu tanımlamasını ilk yapan ve ilk tanı kriterlerini oluşturan Young internetin tıpkı kumar gibi kullanım bozukluğu yarattığını ve internet kullanım bozukluklarının çeşitli dürtü kontrol bozukluğu belirtileriyle aynı olduğunu ifade etmektedir (Greenfield, 1999).

Sosyal yaşantınız ile siber ortamdaki yaşantı birbirinden koştuğu noktada problem ortaya çıkmaktadır. Sosyal yaşantınız ile siber yaşantınız birbiri ile eş zamanlı ilerliyor ise problemden bahsedilemez. Sağlıklı internet kullanımına sahip bireyler siber yaşantısını sosyal çevresine taşıyabilmektedir. Siber yaşantıya gerçek hayattaki ilgi, sevgi ve kimliğinizle katılım sağlayabilirsiniz. İnternet ortamında iletişim kurduğunuz kimselerle sosyal hayatınızda iletişim kurulabildiği zaman sağlıklı bir durumdan bahsedilemez (Suler, 1996).

Her maddenin kullanılması sonucunda kullanım bozukluğu oluştuduğı söylenemeyecđi gibi her internet kullanımını da bağımlı düzeyde değerlendirmek mümkün değildir. İnternet kullanımını kullanım bozukluğu düzeyinde değerlendirmek için kullanım miktarı ve kullanım amacına bakmak gerekmektedir (Chou, Condon, & Belland, 2005). İnternet kullanımını kullanım bozukluğu olarak ele almak için kullanım süresinin değerlendirilmesi yeterli olmamaktadır, aynı zamanda bu kullanımın hangi amaçla yapıldığının değerlendirilmesi de önemlidir. İnternet kullanımı sonucunda ortaya çıkacak olumlu ve olumsuz sonuçlar kullanım nedeni ve amacıyla doğrudan ilişkilidir (Bayraktutan, 2005). İçinde yaşanan zamanda özellikle şehir hayatından sosyal bağlantılara kolaylıkla ulaşım mümkün olmamaktadır, ikili ilişkilerde yaşanılacak tehlikeleri en aza indirmek adına ve kurmakta zorlanılan sosyal ilişkileri mümkün kılmak adına siber ortamdan yararlanılmaktadır. Bunların yanı sıra kişinin düşünce ve duygularını rahatlıkla aktarabildiği ve kendisini istediği gibi gösterebilmesi internet kullanım bozukluğunun ortaya çıkmasındaki en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Bunlara ek olarak yasaklanmış olana ulaşma kolaylığı ve siber ortamda yeni karakterler ve hayatlar oluşturma imkanının bulunması da internet kullanım bozukluklarını doğrudan etkileyen etmenlerdendir (Ekinci, 2002).

2.4.2. İnternet Kullanım Bozukluğu Tanı Ölçütleri

DSM V kitabında teknoloji kullanım bozukluğu için özel tanı kriterleri yer almamaktadır ancak internet kullanım bozuklukları üzerine Young İnternet Bağımlılığı ölçeği geliştiren araştırmacı Young internet kullanım bozukluğu tanısı koyulabilmesi için 8 maddelik kriter belirlemiş ve klinik ortamda gözlem ile kriterlere uyan bireylerin internet kullanım bozukluğun sahip olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir.

1. İnternet ile gereğinden fazla ilgili düşünce ve davranışlara sahip olma,
2. Beklenen zevke ulaşabilmek adına daha fazla internet kullanımına ihtiyaç hissetme,
3. İnternet kullanımını azaltma ya da tamamen ortadan kaldırmaya yönelik başarıya ulaşmayan girişimlerin olması,
4. İnternet kullanma zamanında azalma ya da bütünüyle ortadadn kalkması durumunda huzursuzluk, kızgınlık ve çökkünlük hissetme,
5. Kullanımın başında belirlenen süreden daha uzun bir sürecin bilgisayar başında geçirilmesi,
6. Gereğinden fazla internet kullanımı sebebiyle aile hayatının, okul hayatının, iş hayatının ve arkadaşlarıyla sıkıntı yaşama başlaması, eğitimi ve kariyeri ile alakalı bir fırsatı sıkıntıya sokma ya da kaybetme,
7. Diğer insanlara internet kullanımı ile alakalı doğru olmayan bilgiler sunma,
8. İnterneti amacının dışında kendi içerisinde bulunduğu sıkıntılı süreçten kurtulmak için kullanma.

Kullanım bozukluğu ile alakalı bir çok uzmanın ortak görüşü derlenmiş ve bağımlılığın semptomları aşağıdaki gibi gösterilmiştir;

- Her gün internete girmek, internette olduğu zamanın farkında olmamak, bu sürecin inkar edilmesi ve bu durumdan keyif alma ile suçluluk yaşamak arasında gidip gelmelerin yaşanması,
- Herkesin elektronik posta adresinin, ICQ numarasının, sohbet medya isimlerinin vs. bulunması ve bunları yaymaya çalışmak,
- İnternet kullanımının dışında aktivite ve uğraşların azalması ve internete bağlanma isteğinin artması,
- Sosyal faaliyetlerde azalma, arkadaşları tarafından anlaşılama düşüncesine karşı kaygı duyulması ve sportif aktivitelerden uzaklaşma,
- İşteki verimlilikte azalma, devamlı uykusuz kalma ve yorgunluk,
- Alışveriş gibi sosyal aktivitelerin internet ortamından yapılması,

- Ailedeki bireylerle yeterli vakti geçirememesi nedeni ile aile ilişkilerinin zayıflaması,
- Gündelik yaşamdaki diğer iş ve kişilerin, çevrimiçi yaşama engel olduğu fikri,
- Bilgisayarın kullanımına bağlı olarak eşler arasında anlaşmazlık ve problem çıkması,

Şeklinde sıralanmıştır (Cengizhan, 2005).

Benzer bir araştırma sonucunda araştırmacı on maddelik uyarılara yer vermiştir;

- Kısa bir süre bilgisayar kullanma amacıyla internet kullanımına başlamanıza rağmen, bilgi aramak için saatlerce zaman harcadığınızı fark ediyorsunuz.
- İş yerindeki arkadaşınıza, sosyal hayattaki arkadaşınıza veya eşinize bilgisayar kullanımı ile alakalı doğru olmayan bilgiler verme.
- Ekran başına geçtiğinizde uzun zaman fiziksel aktivite yapmamaktan şikayetçi iseniz.
- Devamlı olarak internet kullanımını arzuluyorsanız.
- İsteddiğiniz sonuca ulaşmanıza her zaman tam olarak ulaşamadığınızı düşünüyorsunuz.
- Gerçek kimliğinizi kullanmadan kurduğunuz iletişim yüz yüze kurduğunuz iletişimden daha rahat geliyorsa.
- Herhangi bir bildirim var mı diye devamlı bir yinelenen kontrol ihtiyacı hissediyorsanız.
- İnternete girmek amacıyla devamlı olarak günlük ihtiyaçlarınızı erteliyorsunuz.
- Bilgisayarı kullanma zamanınız ile ilgili devamlı olarak suçluluk hissi ya da keyif duyuyorsanız.
- Bilgisayar kullanmadığınız zaman yoksunluk belirtileri gösteriyor ve bilgisayar kullanmaya ihtiyaç duyuyorsanız (Griffiths, 1997).

Şeklinde bilgisayar bağımlılığının tanımlanmasının yapılması amaçlanmıştır.

2.4.3. Ergenlerde İnternet Kullanım Bozukluğu

İnternet bu nesildeki ergenlerde entelektüel ve sosyal gelişimlerini etkileyebilecek popüler ve önemli bir araç haline gelmiştir. Akademik bilgiye ulaşmak, birçok konuda bilgi toplamak, mesajlarla, oyunlarla ve sohbet odalarıyla arkadaşlarla iletişim kurmak bu ergen neslinde çok yaygındır. İnternet ergenlerin çoğunun günlük

yaşantısında önemli yer tuttuğundan internetin ergenler tarafından sağlıkla ilgili konuları öğrenmek ve kendi sağlıklarını daha iyi hale getirmek için kullanılması olasıdır (Benjamin J. Sadock, 2007).

2.5. Bağlanma ve Bağlanma Stilleri

2.5.1. Bağlanma

Bağlanma, çocuk ile çocuğun bakımını yapan kimse arasında zamanla oluşan ilişki, çocuğun bakımını yapan kimse ile yakınlık hissetme ihtiyacının sonucunda, özellikle stresli durumlarda açığa çıkan, kendi içerisinde tutarlı ve devamlı olan duygusal içerikli bir ilişki şeklinde tanımlanmaktadır (Thompson, 2002). Çocuğun ilk kurduğu ilişki, yaşamın ilerleyen yıllarında kuracağı ilişkilerde bağlanma modeli oluşturacaktır. Bu süreçte kuracağı sağlıklı ilişki, bundan sonraki süreçte kuracağı ilişkileri de sağlıklı olarak kılınmasına zemin hazırlayacaktır. Çocukluk döneminde anne ile çocuk arasındaki ilişkinin tanımlanması güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanma olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde anne ile kurulan ilişki kalıbının yetişkinlik döneminde değiştirilip yeniden yapılandırılmasının zorlukları üzerine fikir savunmaları görülmektedir. Özellikle bağlanma üzerine kuram ve teoriler üzerine çalışan araştırmacılar ve teorisyenler çocuğun anne ile kurduğu ilişkinin çocuğun ilerleyen yaşamındaki etkisinin önemi üzerine birçok teori ve fikir ileriye süren çalışmalar yapmışlardır.

Çocuk doğumu ile ilişki kurmaya başlar ve ilk kurduğu ilişki anne ile, daha önce de açıklandığı üzere ilerleyen yaşlarda kuracağı ilişki ve bağlanma modellerinin temelini atılması anne ile kurulan ilişki ile başlar ve bu yüzden ki anne bağlanma üzerindeki en etkinin en temeli kabul edilebilir. Bağlanma ilişkisinde anne anahtar konumundadır. Anne kendi ebeveyni ile samimi, sevgi ve güven ilişkisine dayalı bir bağlılık kurduysa bu ilişkisi yaptığı evliliğe ve çocuğu ile kurduğu ilişkiye de olumlu yansımaktadır (Donley, 1993).

Bağlanma kuramına göre bebeklik döneminden başlayan süreçte çevredeki insanlar ya da aile ile kurulan ilişki “ sosyal ilişkilerin içsel çalışan modeli “ olarak tanımlanmaktadır. Bu model, erken çocukluk dönemi olarak tanımlanan süreçte bağlanma figürünün duygusal olarak etkileşim ve desteği, güven duygusu ile yaklaşımı ve ulaşılabilir olmasına bağlı olarak gelişim göstermektedir. Sosyal ilişkilerin içsel çalışan modeli, teoriye göre bir yaş dolaylarında oluşma sürecine başlamaktadır ve dört

ile beş yaş dolaylarına kadar gelişim göstermektedir. Bu modelin oluşumu ile birlikte bireyin ilerleyen yaşantısındaki deneyimlerinin şekillenmesine, dikkat ve hafıza gibi fonksiyonlarının gelişim süreçlerine etkiye bulunacaktır. Bu model, çocuğun bağlanma figürü ile kurduğu doğrudan yüz yüze ilişkiyi temel kabul etmekte ve niteliğini belirleyecek sürecin bu olduğunu belirtmektedir. Bu figür anne yada annelik görevini üstlenen başka bir birey olabilmektedir.

Ruh sağlığı ile ilgili yapılan araştırmalarda bireyin sahip olduğu bağlanma stilleri ile bireyin ruhsal durumu arasında bir bağlantı olduğu tespit edilmiştir. Yukarıdaki bölümlerde değinildiği üzere anne babanın çocuğun yetişme dönemlerindeki tutumları bireyin ilerleyen dönemlerindeki bağlanma stilleri ile anlamlı bir bağlantı içerisindedir. Daha geniş bir ifade ile açıklamak gerekirse ailenin tutumu bireyin bağlanma stillerini doğrudan etkilemektedir. Bireylerin bağlanma stilleri ise bireylerin ruhsal yapıları hakkında fikir sahibi olmak amacı ile kullanılabilir bir donedir. Bağlanma stilleri arasındaki incelemeler sonucunda güvenli bağlanma modeline sahip bireylerin duygusal olarak ve sosyal olarak karşılaştıkları sorunlar diğer bağlanma modeline sahip bireylere oranla daha az oldukları, bunun ile birlikte özgüvenlerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir.

2.5.2. Bağlanma Stilleri

2.5.2.1. Güvenli Bağlanma Stili

Güvenli bağlanma stili; kendisini değer göstermeye değer olarak algılar ve çevresindeki insanların da kendisi için benzer düşündüğünü kabul eder. Güvenli bağlanma stiline sahip yetişkin bireylerin olumlu anlamda benlik imgelerine sahip oldukları ve bu imgeleri korumak amacıyla başka insanların onayına diğer bağlanma stiline sahip insanlara göre daha az ihtiyaç duyduklarını, bu konu hakkında daha az kaygıya sahip oldukları ve daha kolay yakın ilişkiler kurabilmelerinin yanında özerk olarak kalmayı da rahatlıkla tercih edebiliyorlar (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler, partnerleri ile rahatlık ile yakın ilişki kurabilir ve bu durumda olmaktan mutluluk duyarlar. Güvenli bağlanma modeline sahip kişiler başkaları tarafından terk edilme yada istediklerinden daha fazla yakınlık kurma konularında bir kaygı yaşamazlar. İnsanlar ile uzun süreli ilişkiler kurabilirler, kendilerine ve karşılarındaki insana saygı duyar, güvenirlere. Stres yaratacak durumlara maruz kaldıklarında başka insanların desteklerine ihtiyaç duyabilir, başka insanlara karşı

kendilerini ifade etmede sıkıntı yaşamazlar. Diğer bağlanma stillerine sahip bireyler ile kıyaslandığında daha sağlıklı kişilerarası iletişim kurabilir, fiziksel rahatsızlık hissi ve ölüm korkusu daha az gösterirler.

2.5.2.2. Saplantılı Bağlanma Stili

Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler kendilerinin başkaları tarafından yanlış anlaşıldıklarını, gerçeğe göre benlik değerlerinin olduğundan düşük olarak algılandığına inanırlar. Başka insanlara karşı güvensizlik yaşarlar. İnsanlar ile kurdukları ilişkiler uzun süreli olmaz. Başka insanlara karşı güvensizlik ve ilişki kurdukları insanlar tarafından terkedilme korkusu bu bağlanma stiline sahip bireylerin temel özelliği olarak belirtilebilir.

2.5.2.3. Korkulu-Kaçınmacı Bağlanma Stili

Bireysel değersizlik duyguları ile başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna ilişkin beklentileri yansıtır (Sümer, 1999). Korkulu-kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireyler, sosyal alanlarda temas ve birebir ilişkilerinde yakınlık beklentileri taşırlar, ancak bu bireyler sosyal anlamda reddedilmek ve beklentilerinin karşılanmayacağı ilişkiler kurmaktan kaçındıkları için uzun soluklu sağlıklı ilişkiler kurmaktan uzaktırlar. Bu tür kişiler reddedilme olasılığını engellemek için riskli buldukları sosyal ortam ve yakın ilişkilerden kuvvetle kaçarak incinmemeyi güvence altına almaya çalışırlar; bu eğilim olası doyumsuz ilişkileri daha kurulmadan göz ardı etmelerine neden olur (Bartholomew & Horowitz, 1991).

2.5.2.4. Kayıtsız- Kaçınmacı Bağlanma Stili

Kendine değer verme (yüksek özsaygı) ve başkalarına karşı olumsuz tutuma sahip olmanın karışımı ile tanımlanır (Sümer, 1999). Kayıtsız-kaçınmacı bağlanma stiline sahip olan bireyler, kaçınmacı tutumlarından dolayı bağlanma isteklerini görmezden gelme eğilimi göstermektedir, bağlanma üzerine çalışmaları olan Bowlby bu bireylerin tutumları ile ilgili bağlanma sisteminin devre dışı bırakıldığı daha fazla komplike bir yöntem benimsemektedirler. Bağlanma nesnesinin gerekli gördüğü kaçınma gereksinimi uyandıracak nedenlerden ötürü reddeden birey kendisiyle barışık bir benlik oluşumunu sağlamak amacıyla bağlanma nesnesini reddederek kendisinden uzakta tutacak ve kendisine karşı oluşabilecek değersiz benlik algısını görmezden gelme eğilimi gösterecektir. Bu sebeplerden ötürü kayıtsız-kaçınmacı bağlanma stiline sahip olan bireyler yakın ilişkiler kurmaktan kaçınacak ve bu tarz ilişkileri değersizleştirme ve

bu tarz ilişkilerin önemsiz olduğu düşüncesine sahip olacaklardır. Bunun sonucu çalışma yaşamı ya da boş zaman faaliyetleri gibi hayatın belli bir şahsa (bağlanma figürüne) bağlı olmayan boyutlarına odaklanma eğilimi sergilerler (Bartholomew & Horowitz, 1991). Bu tarz kayıtsız bağlanma modeline sahip kişilerin sosyal hayatları ile iş hayatları bir bütün olarak ele alındığı çalışmalara bakıldığında, bu tarz bireylerin sosyal hayatta eksik bıraktıkları yönlerini aşırı çalışkan bir iş hayatı ile sosyal hayatlarında ise kendilerine fazlaca vakit ayırmakta olduğunu söylemenin mümkün olduğu belirtilmektedir.

Mary Ainsworth, bakıcı ile çocuk arasında kurulan bağlanma ilişkisini incelemek amacıyla Yabancı Durum Testi olarak isimlendirilen ölçeği geliştirmiştir. Bu ölçek 11 ile 17 aylık çocuğun yaklaşık yirmi dakika süresince oyun odasında gözlenmesi ile tamamlanır. Bu süreç gerçekleşirken asıl bakıcı ile yabancı bir birey belirli sürelerde oyun odasına girip çıkmaktadırlar. Bu süreçte çocuğun tepkileri video ile kayıt altına alınır. Süreç bakıcı ile çocuğun aynı zamanda oyun odasına alınmasıyla başlar, bu süreçte bakıcı ile çocuk yalnız odada kalırlar ancak odanın tanınma aşamasında çocuğun aktif rolüne bakıcı pasif kalarak eşlik eder. Odaya alınacak yabancı odaya alınır ve bakıcı ile iletişim kurar, hemen ardından yabancı kişi odada kalırken bakıcı ilk ayrılık sürecinin gerçekleşmesi adına odadan ayrılır. Hemen ardından çocuğun rahatlaması adına bakıcı yeniden odaya girer ve bir süre kaldıktan sonra yeniden odadan ayrılır. Bu süreç ilk birleşme evresi olarak tanımlanır. Ardından ikinci ayrılık aşaması yaşanır ve çocuk oda içerisinde yalnız bırakılır. Ayrılığın sonlandırılmadığı bir evreye geçilir ve bakıcı dışarıda kalırken yabancı kişi çocuğun yanına odaya girer. Son aşama, ikinci birleşmede bakıcı odaya girer, çocukla ilgilenir ve yabancı kişi odadan çıkar. Bu süreç içerisinde gözlemlenen davranışlardan bir tanesi çocuğu yeni ortam ve oyuncaklarla ilişki kurma sürecidir, ikinci gözlemlenen durum ise çocuğun bakıcının ayrılma ve geri gelişlerine verdiği tepkidir.

1958 yılında yapılan yavru maymunların üzerinde yapılan deneylerde, bağlanma gereksiniminin açlığı giderme ve diğer temel gereksinimlerin karşılamak amacıyla gerçekleşmediğini göstermektedir. Yapılan deneylerde, doğum gerçekleştikten sonra anne maymun ile ayrılan yavru maymunlara gerçek annesinin bir özelliğine sahip yapay maymunlar ile iletişim kurmaya yönlendirilmiştir. Canlılık belirtisi olmayan ancak fiziki olarak benzer oyuncak maymunlar, metal bir süt veren mekanizma kullanılan bir

grup maymun ve hareket edemeyen ancak süt verebilen bir grup yapay maymun oyuncak ile yapılmıştır. Denek yavru maymunlar sadece süt veren maymun oyuncakla değil, diğer işlevleri benzer olup süt vermeyen oyuncak maymunlar ile de ilgilenmişlerdir. Besin ihtiyaçları karşılanırsa dahi yavru maymunların anneden bekledikleri diğer ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadıkları gözlenmiştir. Gerçek anneleri ile vakit geçirmeyen yavru maymunlarda davranış bozuklukları olduğu gözlenmiştir. Diğer maymunlar ile bir araya geldiklerinde farklı tepkiler göstermiş daha saldırgan davranışlar içerisinde olmuşlardır. Cinsel yönden anormal davranış modelleri oluşmuştur. Bu deney sonucunda erken yaşta anne ya da bakıcı ile kurulan ilişkinin yetişkinliği doğrudan etkilediği vurgulanmıştır.

2.6. Bağlanma Davranışları

Yenidoğan birey temel gereksinimlerini tek başına karşılayamayacak durumdadır ve bu sebepten ötürü temel bakıcısından temel gereksinimlerini karşılamasını beklemek üzerine başlayan bir bağıllık duyumsar ve bu süreç sonrası, bu alanda araştırmalar yapan Bowlby gibi teorisyenlerin gözlemleri sonucunda temel davranışlar belirlenmiş ve “Bağlanma Davranışı” başlığı altında sıralanmıştır.

2.6.1. Emme

Doğumdan başlayan süreçte bebek süte ihtiyaç duyduğu bilinmektedir ancak bebek bu eylemi sadece besin ihtiyacını karşılamak için yapmaz. Yapılan gözlemler sonucu bağlanma teorisi içerisinde yerini alan emme davranışı, bebeklerin aç olmadığı zamanlarda stres gibi olumsuz hislere sahip olduklarında emme ihtiyacı hissederler ve bu davranış meme ile karşılanmadığı zamanlarda parmak emme, örtü emme gibi farklı nesnelere yönelmektedir.

2.6.2. Sokulma/uzanma (Temas)

Bowlby gibi bağlanma üzerine çalışan araştırmacılar, gözlem ve deneylerini hayvanlar üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Bu gözlem sonucunda özellikle yeni doğan maymunun annesinin üzerine tırmanma davranışları gözlenmiş ve yeni doğan insanların gözlemleri sonucunda insanların da benzer davranış içerisinde oldukları gözlenmiştir. İlerleyen dönemlerinde dahi bireylerin kendileri yürüyebilmelerine rağmen temel bakıcılarına ya da ailenin diğer üyelerine yakın olma çabası içerisinde olduğu belirtilmektedir.

2.6.3. Bakış

Bebeklik döneminden başlayan iletişim kurma ihtiyacının karşılanmasındaki en önemli eylemlerden bir tanesi bakıştır. Yürümeye başlayan bebeklerin temel bakıcılarından uzaklaştıkları zamanlarda arkalarına dönerek onları aradıkları ve gördükleri zaman mutluluk ifadesi sergiledikleri gözlenebilmektedir. Bu gözlem çocuk ile bakıcı arasındaki bakışma eyleminin önemini vurgulamak için yeterli gelmektedir.

2.6.4. Gülümseme

Doğumun ardından geçen bir aylık süreçte bebekler seslere gülerek tepki verirler, doğumdan beş hafta geçmesinin ardından hareket eden nesnelere ayırma yetisi kazanan bebekler nesnelere tepkisel olarak gülümserler, doğumun ardından geçen üç aylık zamandan sonra bebeklerin yakın çevresinde bulunan bağ kurduğu insanların yüzlerini görüklerinde gülümsedikleri gözlenmektedir. Bu süreç bebeklerin bağ kurma motivasyonu ve tepkisi olarak değerlendirilmektedir.

2.6.5. Ağlama

Doğumdan sonra bebek kendisini ifade etmek için çeşitli sesler ve eylemler içerisindedir ve bu sess ve eylemler sınırlıdır. Bu eylemlerden bir tanesi ağlamaktır. Yeni doğan bebek açlık hissinde, korktuğunda, acı duyduğunda, vb. durumlarda rahatsızlıklarını ifade etmek ve bu durumun ortadan kalkmasını istemek adına ağladıkları bilinmektedir. Bu eylem bebeğin yetişkinlere ihtiyacını belirtmek adına kurduğu bir iletişim yöntemi olarak değerlendirilebilir.

BÖLÜM III

3.1. Araştırma Soruları

1. *Ergenlerde depresyon, bağlanma stilleri, internet kullanım bozukluğu ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*
 - 1.1. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
 - 1.2. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
 - 1.3. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
 - 1.4. Ergenlerin bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
 - 1.5. Ergenlerin bağlanma stilleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
 - 1.6. Ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeyleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
2. *Ergenlerin depresyon düzeylerinin incelenmesi*
 - 2.1. Ergenlerin cinsiyetlerine göre depresyon düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.2. Ergenlerin yaşlarına göre depresyon düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
3. *Ergenlerin bağlanma stillerinin incelenmesi*
 - 3.1. Ergenlerin cinsiyetlerine göre bağlanma stilleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
 - 3.2. Ergenlerin yaşlarına göre bağlanma stilleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
4. *Ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerinin incelenmesi*
 - 4.1. Ergenlerin cinsiyetlerine göre internet kullanım bozukluğu düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

4.2. Ergenlerin yaşlarına göre internet kullanım bozukluğu düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

5. *Ergenlerin anne baba tutumlarının incelenmesi*

5.1. Ergenlerin cinsiyetlerine göre anne baba tutumları anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

5.2. Ergenlerin yaşlarına göre anne baba tutumları anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

3.2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada izlenen yöntem ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına, verilerin çözümlenmesine ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler bu bölümün içeriğini oluşturmaktadır.

3.3. Araştırma Modeli

Ergenlerin depresyon, bağlanma stilleri, internet kullanım bozukluğu ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiler ile bu değişkenlerin çeşitli değişkenler açısından inceleyen bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

3.4. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kocaeli ilinde öğrenim gören ergenler ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklemine ise seçkisiz olarak belirlenen 134 ergen ve bu ergenlerin ebeveynleri oluşturmaktadır. Katılımcıların 66'sı (%49,3) kız ve 68'i (%50,7) erkektir. Katılımcılara ait detaylı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1 Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler

Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler

	Erkek		Kız		Toplam	
	<i>N</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
<i>Yaş</i>						
14 yaş	22	16.4	22	16.4	44	32.8
15 yaş	21	15.7	21	15.7	42	31.3
16 yaş	12	9	17	12.7	29	21.6
17 yaş	13	9.7	6	4.5	19	14.2

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların depresyon düzeylerini elde etmek için “Beck Depresyon Ölçeği”, bağlanma stillerini belirlemek için “Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği”, internet kullanım bozukluğu düzeylerini belirlemek için “Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu” ve anne baba tutumlarını elde etmek için “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca çalışanların kişisel özelliklerine ilişkin bilgileri elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.5.1. Beck Depresyon Envanteri

Ergenlerin depresyon düzeylerini belirlemek için Beck ve arkadaşları (1961) tarafından geliştirilen, Beck Depresyon Envanteri (BDÖ) kullanılmıştır. BDÖ depresif belirtilerin şiddetini değerlendirmeyi amaçlayan bir envanterdir. 21 sorudan oluşan envanterdeki maddeler depresyona özgü bir davranışsal örüntü belirtmekte ve azdan çoğa doğru giden (0-3) öz bildirim ifadeleri içermektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 0 ile 63 arasında değişmektedir. Ölçeğin orijinal formuna ilişkin yapılan çeşitli güvenilirlik çalışmalarında güvenilirlik katsayılarının 0.60 ile 0.67 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin kriter geçerliliği ve yordama geçerliliği için yapılan çalışmalarda ise geçerlilik katsayılarının 0.65 ile 0.68 arasında değiştiği belirlenmiştir (Hisli, 1989).

Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışması Hisli (1989) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin yapılan çalışmada yarıya bölme geçerliği 74 olarak hesaplanmıştır. Madde analizinde elde edilen Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise 0.80 olarak hesaplanmıştır. Benzer ölçek geçerliliği için yapılan analizler sonucunda BDÖ ile Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri’nin (MMPI) D skalası arasındaki Pearson korelasyon katsayısı ise 0.50 olarak hesaplanmıştır.

3.5.2. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

Katılımcıların bağlanma stillerini belirlemek amacıyla Erzen (2016) tarafından geliştirilen Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ) kullanılmıştır. Bağlanma stillerinin belirlenmesini amaçlayan ölçek 18 madden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Güvenli Bağlanma Stili olarak adlandırılan alt boyutu 5 maddeden, Kaçınan Bağlanma Stili olarak adlandırılan alt boyutu 7 maddeden ve Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili olarak adlandırılan alt boyutu ise 6 maddeden oluşmaktadır. ÜBBSÖ

5'li Likert derecelendirmeye sahiptir (1 = kesinlikle katılmıyorum, 5 = kesinlikle katılıyorum). Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %45,73'ünü açıklayan üç boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise uyum indekslerinin modelin uyumlu olduğunu gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2=328.21$, $p=0.00$, $df=132$, $\chi^2/df = 2.48$ GFI = 0.93, CFI = 0.90, AGFI = 0.90, RMSEA = 0.05). Ayrıca ölçeğin madde toplam korelasyonu değerleri 0.49 ila 0.75 arasında değiştiği saptanmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda ise kaçınan, güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri için belirlenen Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0.80, 0.69 ve 0.71 olarak hesaplanmıştır.

3.5.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu

Katılımcıların internet kullanım bozukluğu düzeyini ortaya koymak amacıyla Young (1998) tarafından geliştirilen, Pawlikowski, Altstötter-Gleich ve Brand (2013) tarafından ise kısa formu hazırlanan Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF) kullanılmıştır. 12 maddeden oluşan YİBT-KF 5'li Likert derecelendirmeye sahiptir (1 = hiçbir zaman, 5 = her zaman). Ölçekten alınabilecek puanlar 12 ile 60 arasında değişmektedir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır ve alınacak yüksek puanlar yüksek internet kullanım bozukluğu işaret etmektedir. Ölçeğin orijinal formu için iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır.

YİBT-KF'nin Türkçe'ye Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016) tarafından uyarlanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 12 maddenin tek faktörde toplandığı görülmüştür. Tek faktörlü yapı üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise hesaplanan uyum indekslerinin hem üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme ($\chi^2 = 144.93$, $sd = 52$, $RMSEA = 0.07$, $RMR = .70$, $GFI = 0.93$, $AGFI = 0.90$, $CFI = 0.95$ ve $IFI = 0.91$) hem de ergenlerden oluşan örnekleme ($\chi^2 = 141.93$, $sd = 51$, $RMSEA = 0.08$, $GFI = 0.90$, $CFI = 0.90$ ve $IFI = 0.90$) iyi uyum gösterdiği görülmüştür. YİBT-KF'nin Cronbach alfa katsayısı üniversite öğrencilerinde 0.91, ergenlerde 0.86 olarak hesaplanmıştır. YİBT-KF'nin test tekrar test güvenilirlik katsayıları ise üniversite öğrencilerinde 0.93, ergenlerde 0.86 olarak bulunmuştur.

3.5.4. Ebeveyn Tutum Ölçeği

Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik tutumlarını belirlemek amacıyla Karabulut Demir (2007) tarafından geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. ETÖ 46 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin demokratik tutum alt boyutu 17 maddeden, otoriter tutum alt boyutu 11 maddeden, aşırı koruyucu tutum alt boyutu 9 maddeden ve izin verici tutum alt boyutu ise 9 maddeden oluşmaktadır. 5’li Likert derecelendirmeye sahip (1 = hiçbir zaman, 5 = her zaman) ölçeğin her bir alt boyutundan yüksek puanlar alt boyutun ait olduğu ebeveynlik tutumunun baskın olduğunu göstermektedir. Yapılan güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa güvenirlik katsayıları demokratik tutum boyutu için 0.83, otoriter tutum boyutu için 0.76, aşırı koruyucu tutum boyutu için 0.75 ve izin verici boyutu için ise 0.74 olarak hesaplanmıştır.

3.5.5. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda ergenlerin cinsiyetleri, yaşları vb. hakkında bilgileri içeren sorular yer almaktadır. Kişisel Bilgi Formu ekte sunulmuştur.

3.6. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 2017 yılında 03-09 ayları arasında bir kitapçık şeklinde örnekleme yer alan çalışanlara uygulanmıştır. Bir katılımcının veri setini doldurması yaklaşık olarak 35 dakika sürmüştür.

Uygulamaya başlamadan önce ölçme araçlarının kullanımı için uyarlayan araştırmacılardan elektronik posta aracılığıyla gerekli izinler temin edilmiştir. Daha sonra Özel Atafen Koleji müdürlüğünden uygulamanın yapılması için gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra uygulama yapılacak olan kurumlarda araştırmacı uygulamaları bizzat uygulamıştır.

3.7. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında veri setinden elde edilen verilerin çözümlemesi “SPSS 21 for Windows” paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Ergenlerin depresyon, bağlanma

stilleri, internet kullanım bozukluğu ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiler incelemek amacıyla Pearson Momentler arpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Ergenlerin depresyon, bağlanma stilleri, internet kullanım bozukluğu ile anne baba tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örnekleme t testi kullanılmıştır. Diğer taraftan, depresyon, bağlanma stilleri, internet kullanım bozukluğu ile anne baba tutumlarının yaşlarına,göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunun önemli bulunduğu durumlarda farkın hangi ortalamalar arasındaki farklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4.1. BULGULAR

Bu bölüm araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yapılan analizlerin detaylı sonuçlarını içermektedir. Her bir araştırma alt problemlerine ilişkin elde edilen veriler sırasıyla ele alınacaktır:

Ergenlerde Depresyon, Bağlanma Stilleri, İnternet Bağımlılığı ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Bulgular

1. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Çalışmanın örneklemini oluşturan ergenlerin depresyon düzeyleri ile bağlanma stilleri (güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı / kararsız bağlanma) arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyondan elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2 Depresyon düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilere yönelik

Değişken	1	2	3	4
1. Depresyon	—			
2. Güvenli Bağlanma	-0.02	—		
3. Kaçınan Bağlanma	-0.09	-0.05	—	
4. Kaygılı/Kararsız Bağlanma	-0.15	-0.01	0.39**	—

** $p < 0.01$

Tablo 2’ye göre ergenlerin depresyon düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında çok düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı olmayan ilişkiler olduğu anlaşılmaktadır. Tablo incelendiğinde depresyon düzeyi ile bağlanma stillerinin tüm alt boyutları arasındaki ilişkinin sırasıyla negatif ama anlamlı olmadığı görülmektedir ($r = -0.02$, $r = -0.09$ ve $r = -0.15$).

2. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Çalışmanın örneklemini oluşturan ergenlerin depresyon düzeyleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyondan elde edilen bulgular Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3 Depresyon düzeyi ile internet kullanım bozukluğu arasındaki ilişkilere yönelik

Değişken	1	2
1. Depresyon	—	
2. İnternet Bağımlılığı	0.25**	—

** $p < 0.01$

Tablo 3 incelendiğinde ergenlerin depresyon düzeyleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde ergenlerin depresyon düzeylerinin internet kullanım bozukluğu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu saptanmıştır; ($r = 0.25$; $p < 0.01$).

3. Ergenlerin depresyon düzeyleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Çalışmanın örneklemini oluşturan ergenlerin depresyon düzeyleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyondan elde edilen bulgular Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4 Depresyon düzeyi ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu

Değişken	1	2	3	4	5
1. Depresyon	—				
2. Demokratik Tutum	0.07	—			
3. Otoriter Tutum	-0.07	-0.39**	—		
4. Aşırı Koruyucu Tutum	0.05	0.35**	0.19*	—	

5. İzin Verici Tutum	-0.17	-0.11	.56**	0.18*	—
----------------------	-------	-------	-------	-------	---

** $p < 0.01$

Tablo 4'e göre ergenlerin depresyon düzeyleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo incelendiğinde depresyon düzeyinin demokratik anne baba tutumu ve aşırı koruyucu anne baba tutumu ile pozitif yönde çok düşük ilişkiye sahip olduğu görülmektedir; ($r = 0.07$, $r = 0.05$). Diğer taraftan, ergenlerin depresyon düzeyleri; otoriter anne baba tutumu ($r = -0.07$) ve izin verici anne baba tutumu ($r = -0.17$) ile negatif yönde ancak çok düşük düzeyde ilişkilere sahip olduğu saptanmıştır.

4. Ergenlerin bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Çalışmanın örneklemini oluşturan ergenlerin bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyondan elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5 Bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu

Değişken	1	2	3	4
1. Güvenli Bağlanma	—			
2. Kaçıman Bağlanma	-0.05	—		
3. Kaygılı/Kararsız Bağlanma	0.01	0.39**	—	
4. İnternet Bağımlılığı	0.03	-0.13	-0.15	—

** $p < 0.01$

Tablo 5'e göre ergenlerin bağlanma stilleri ile internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo incelendiğinde internet kullanım bozukluğunun güvenli bağlanma stili ile pozitif yönde ancak anlamsız düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir; ($r= 0.03$, ($r= 0.05$). Diğer taraftan, ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeyleri; kaçınan bağlanma ($r= -0.13$) ve kaygılı kararsız bağlanma ($r= -0.15$) ile negatif yönde ancak çok düşük düzeyde ilişkilere sahip olduğu saptanmıştır.

5. Ergenlerin bağlanma stilleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Çalışmanın örneklemini oluşturan ergenlerin bağlanma stilleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyondan elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6 Bağlanma stilleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu

Değişken	1	2	3	4	5	6	7
1.Güvenli Bağlanma	—						
2. Kaçınan Bağlanma	-0.05	—					
3. Kaygılı/Karasız Bağlanma	0.01	0.39**	—				
4. Demokratik Tutum	-0.14	-0.04	-0.13	—			
5. Otoriter Tutum	0.10	-0.11	-0.04	-0.39**	—		
6. Koruyucu Tutum	-0.03	-0.12	-0.18*	0.35**	0.19*	—	
7.İzin Verici Tutum	0.07	-0.10	-0.13	-0.11	0.55**	0.18*	—

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

Tablo 6 incelendiğinde güvenli bağlanma stilinin demokratik tutum ve koruyucu tutum ile sırasıyla ile negatif yönde ancak anlamsız düzeyde bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir ($r = -0.14$, $r = -0.03$); otoriter tutum ve izin verici tutumla ise pozitif yönde ancak çok düşük düzeyde ilişkiye sahip olduğu görülmektedir ($r = 0.10$, $r = 0.07$). Kaçıran bağlanma stilinin ise anne-baba tutumlarının tüm alt boyutlarıyla sırasıyla negatif yönde ancak düşük düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir ($r = -0.04$, $r = -0.11$, $r = -0.12$, $r = -0.10$). Son olarak kaygılı kararsız bağlanma stilinin demokratik tutum, otoriter tutum ve izin verici tutum ile sırasıyla negatif yönde ancak düşük düzeyde ilişkili olduğu ($r = -0.13$, $r = -0.04$, $r = -0.13$), koruyucu tutum ile ise negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır ($r = -0.18$, $p < 0.05$).

6. Ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeyleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Tablo 7 İnternet bağımlılığı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon tablosu

Değişken	1	2	3	4	5
1. Demokratik Tutum	—				
2. Otoriter Tutum	-0.39**	—			
3. Koruyucu Tutum	0.35**	0.19*	—		
4. İzin Verici Tutum	-0.11	0.55**	0.18*	—	
5. İnternet Bağımlılığı	0.13	-0.06	0.11	-0.05	—

** $p < 0.01$

Tablo 7 incelendiğinde ergenlerde internet kullanım bozukluğu düzeyinin demokratik tutum ve koruyucu tutum ile sırasıyla pozitif yönde ancak düşük düzeyde ilişkili olduğu ($r = 0.13$, $r = 0.11$); otoriter tutum ve izin verici tutum ile ise sırasıyla negatif yönde ancak istatistiksel olarak anlamsız düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir ($r = -0.06$, $r = -0.05$).

Ergenlerin Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi İlişkin Bulgular

Ergenlerin cinsiyetlerine göre depresyon düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan ergenlerin depresyon düzeylerinin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8 Ergenlerin cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerine ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Depresyon	Kız	66	9.24	7.94	0.45	131	0.67
	Erkek	68	9.87	8.14			

Tablo 8’de ergenlerin cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 8’de görüldüğü gibi, cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır, ($t_{0.05; 134} = 0.67, p > 0.05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde kız ve erkekler ergenlerin birbirlerine benzer depresyon düzeylerine sahip oldukları ifade edilebilir.

Ergenlerin yaşlarına göre depresyon düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın örneklemini oluşturan ergenlerin yaşlarına göre depresyon düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan ergenlerin yaşları ile depresyon düzeylerine ilişkin karşılaştırmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ele alınmıştır. Yaşlarına göre depresyon puan ortalamaları Tablo 9’da, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 9 Yaşları açısından ergenlerin depresyon düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Yaş	N	\bar{X}	ss
Depresyon	14 yaş	44	10.14	8.35
	15 yaş	42	8.17	6.97
	16 yaş	29	10.14	7.68
	17 yaş	19	10.42	9.96

Tablo 9’da yaşları farklı olan ergenlerin depresyon düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 9’da görüldüğü gibi, depresyon düzeyinde en fazla puan ortalaması 17 yaşında olan ergenlere aittir. Depresyon puan ortalaması en düşük olan ise yaşı 15 olan ergenlere aittir.

Tablo 10 Yaşları açısından ergenlerin depresyon düzeylerine ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	<i>p</i>
Depresyon	Gruplar arası	119.75	3	39.92	0.61	0.61
	Grup içi	8377.08	130	64.94		

Tablo 10’da yaşları farklı olan ergenlerin depresyon düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yaşları farklı olan ergenlerin depresyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır ($F_{3-130} = 0.62$, $p > 0.05$). Bu sonuçlara göre ön ergenlerde yaşa göre depresyonun anlamlı farklılaşmadığı bir başka ifadeyle, farklı yaşlara sahip olan ergenlerin depresyon düzeylerinin birbirlerine yakın oldukları söylenebilir.

Ergenlerin Bağlanma Stillерinin İncelenmesi İlişkin Bulgular

Ergenlerin cinsiyetlerine göre bağlanma stilleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan ergenlerin bağlanma stillerinin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11 Ergenlerin cinsiyetleri açısından bağlanma stillerine ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Güvenli Bağlanma	Kız	66	18.40	4.44	0.61	132	0.54
	Erkek	68	17.93	4.46			
Kaçınan Bağlanma	Kız	66	15.35	6.28	0.30	132	0.77
	Erkek	68	15.66	5.88			
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Kız	66	13.29	5.05	0.34	132	0.73
	Erkek	68	13.57	4.63			

Tablo 11’de ergenlerin cinsiyetleri açısından bağlanma stillerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 11’de görüldüğü gibi,cinsiyetleri açısından ergenlerin güvenli bağlanma ($t_{0.05: 134} = 0.61$, $p > 0.05$), kaçınan bağlanma ($t_{0.05: 134} = 0.30$, $p > 0.05$) ve kaygılı/kararsız bağlanma ($t_{0.05: 134} = 0.34$, $p > 0.05$) faktörlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde kız ve erkekler ergenlerin birbirlerine benzer bağlanma stillerine sahip oldukları ifade edilebilir.

Ergenlerin yaşlarına göre bağlanma stilleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın örneklemini oluşturan ergenlerin yaşlarına göre bağlanma stilleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan ergenlerin yaşları ile bağlanma stillerine ilişkin karşılaştırmaları tek yönlü

varyans analizi (ANOVA) tekniği ele alınmıştır. Yaşlarına göre bağlanma stili ortalamaları Tablo 12’de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12 Yaşları açısından ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Yaş	N	\bar{X}	ss
Güvenli Bağlanma	14 yaş	44	17.97	4.90
	15 yaş	42	18.11	4.34
	16 yaş	29	18.86	4.23
	17 yaş	19	17.57	4.00
Kaçınan Bağlanma	14 yaş	44	14.43	5.27
	15 yaş	42	16.76	6.69
	16 yaş	29	13.03	4.57
	17 yaş	19	19.00	6.36
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	14 yaş	44	13.43	4.82
	15 yaş	42	13.75	5.42
	16 yaş	29	11.79	4.16
	17 yaş	19	15.63	3.62

Tablo 12’de yaşları farklı olan ergenlerin bağlanma stillerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yeri verilmiştir. Tablo 12’de görüldüğü gibi, güvenli bağlanma stilinde en fazla puan ortalaması 16 yaşında olan ergenlere aitken en düşük puan ortalaması ise yaşı 17 olan ergenlere aittir. Kaçınan bağlanma stilinde en fazla puan ortalaması 17 yaşında olan ergenlere ait olduğu görülmektedir. Bu stilde en düşük puan ortalaması ise 16 yaşında olan ergenlere aittir. Son olarak, kaygılı kararsız bağlanma stilinde en fazla puan ortalaması 17 yaşında olan ergenlere ve en düşük puan ortalamasının ise 16 yaşında olan ergenlere ait olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 13 Yaşları açısından ergenlerin bağlanma stillerine ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Güvenli Bağlanma	Gruplar arası	22.25	3	7.42	0.37	0.77
	Grup içi	2597.46	130	19.98		
Kaçınan Bağlanma	Gruplar arası	526.11	3	175.37	5.24	0.01
	Grup içi	4351.38	130	33.47		
Kaygılı/Kararsız Bağlanma	Gruplar arası	170.64	3	56.88	2.523	0.06
	Grup içi	2930.26	130	22.54		

Tablo 13’de yaşları farklı olan ergenlerin bağlanma stillerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yaşları açısından ergenlerin güvenli bağlanma stilleri ($F_{3-130} = 0.37$, $p > 0.05$) ve kaygılı/kararsız bağlanma stilleri ($F_{3-130} = 2.52$, $p > 0.05$) faktörlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan yaşları açısından ergenlerin kaçınan bağlanma stiline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{3-130} = 5.24$, $p < 0.05$). Bu farklılığın hangi yaş düzeyleri arasından kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın 16 yaş grubundaki ergenlerin kaçınan bağlanma stili puan ortalamaları ($\bar{X} = 13.03$, $ss = 4.57$) ile 17 yaş grubundaki ergenlerin kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarından ($\bar{X} = 16.76$, $ss = 6.69$) ve 15 yaş grubundaki ergenlerin kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarından ($\bar{X} = 19.00$, $ss = 6.36$) kaynaklandığı görülmüştür. Tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde; ergenlerde yaş düzeyine göre bağlanma stillerinin güvenli bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma stilleri faktörlerinde anlamlı farklılaşmadığı ancak kaçınan bağlanma stilinde ise anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle, farklı yaş düzeylerine sahip olan ergenlerin güvenli bağlanma ve kaygılı/kararsız bağlanma stillerinin birbirlerine yakın

oldukları söylenebilir. Ancak, 16 yaşındaki ergenlerin kaçınan bağlanma stili puanları 15 yaşındaki ve 17 yaşındaki ergenlerin kaçınan bağlanma stili puanlarından anlamlı biçimde yüksek olduğu belirtilebilir.

Ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerinin incelenmesi

Ergenlerin cinsiyetlerine göre internet kullanım bozukluğu düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerinin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14 Ergenlerin cinsiyetleri açısından internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
İnternet Bağımlılığı	Kız	66	22.90	6.24	0.61	132	0.85
	Erkek	68	23.59	6.85			

Tablo 14’te ergenlerin cinsiyetleri açısından internet kullanım bozukluğu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 14’te görüldüğü gibi, cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır, ($t_{0.05; 134} = 0.61, p > 0.05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde kız ve erkekler ergenlerin birbirlerine benzer internet kullanım bozukluğu düzeylerine sahip oldukları ifade edilebilir.

Ergenlerin yaşlarına göre internet kullanım bozukluğu düzeyleri anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın örneklemini oluşturan ergenlerin yaşlarına göre internet kullanım bozukluğu düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan ergenlerin yaşları ile internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin karşılaştırmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ele

alınmıştır. Yaşlarına göre internet kullanım bozukluğu puan ortalamaları Tablo 15’te, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 15 Yaşları açısından ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Yaş	N	\bar{X}	ss
İnternet Bağımlılığı	14 yaş	44	23.45	6.33
	15 yaş	42	23.88	5.83
	16 yaş	29	24.10	8.62
	17 yaş	19	20.00	3.48

Tablo 15’te yaşları farklı olan ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 15’te görüldüğü gibi, internet kullanım bozukluğu düzeyinde en fazla puan ortalaması 16 yaşında olan ergenlere aittir. İnternet bağımlılığı puan ortalaması en düşük olan ise yaşı 17 olan ergenlere aittir.

Tablo 16 Yaşları açısından ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerine ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İnternet Bağımlılığı	Gruplar arası	240.36	3	80.12	1.92	0.13
	Grup içi	5436.00	130	41.82		

Tablo 16’da yaşları farklı olan ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yaşları farklı olan ergenlerin internet kullanım bozukluğu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır ($F_{3-130} = 1.92$, $p > 0.05$). Bu sonuçlara göre ergenlerde yaşa göre internet kullanım bozukluğunun anlamlı farklılaşmadığı bir başka ifadeyle, farklı

yaşlara sahip olan ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerinin birbirlerine yakın oldukları söylenebilir.

Ergenlerin anne baba tutumlarının incelenmesi

Ergenlerin cinsiyetlerine göre anne baba tutumları anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan ergenlerin anne-baba tutumlarının cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17 Ergenlerin cinsiyetleri açısından anne-baba tutumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Demokratik Tutumu	Kız	66	31.62	11.09	0.78	132	0.91
	Erkek	68	31.83	10.09			
Otoriter Tutumu	Kız	66	42.65	7.50	0.65	132	0.78
	Erkek	68	43.02	7.77			
Koruyucu Tutumu	Kız	66	25.51	5.96	0.25	132	0.98
	Erkek	68	25.49	6.68			
İzin Verici Tutumu	Kız	66	32.45	5.26	0.13	132	0.13
	Erkek	68	30.92	6.12			

Tablo 17’de ergenlerin cinsiyetleri açısından anne baba tutumlarına ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 17’de görüldüğü gibi,cinsiyetleri açısından ergenlerin demokratik ebeveyn tutumu ($t_{0.05: 134} = 0.78$, $p > 0.05$), otoriter ebeveyn tutumu ($t_{0.05: 134} = 0.65$, $p > 0.05$), koruyucu ebeveyn tutumu ($t_{0.05: 134} = 0.25$, $p > 0.05$) ve izin verici ebeveyn tutumu ($t_{0.05: 134} = 0.13$, $p > 0.05$) faktörlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde kız ve erkekler ergenlerin birbirlerine benzer ebeveyn tutumlarına sahip oldukları ifade edilebilir.

Ergenlerin yaşlarına göre anne baba tutumları anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın örneklemini oluşturan ergenlerin yaşlarına göre anne baba tutumları arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan ergenlerin yaşları ile anne baba tutumlarına ilişkin karşılaştırmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ele alınmıştır. Yaşlarına göre anne baba tutum ortalamaları Tablo 18’de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 18 Yaşları açısından ergenlerin anne baba tutumlarına ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Yaş	N	\bar{X}	ss
Demokratik Ebeveyn Tutumu	14 yaş	44	31.84	10.74
	15 yaş	42	32.00	10.54
	16 yaş	29	31.06	10.04
	17 yaş	19	31.88	11.81
Otoriter Ebeveyn Tutumu	14 yaş	44	43.88	6.96
	15 yaş	42	42.50	9.11
	16 yaş	29	42.82	5.95
	17 yaş	19	41.11	7.91
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	14 yaş	44	26.54	6.64
	15 yaş	42	24.40	5.08
	16 yaş	29	26.79	7.08
	17 yaş	19	23.44	6.29
İzin verici Ebeveyn Tutumu	14 yaş	44	32.36	4.97
	15 yaş	42	31.35	6.44
	16 yaş	29	31.96	5.48
	17 yaş	19	30.33	6.36

Tablo 18’de yaşları farklı olan ergenlerin anne baba tutumlarına ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 18’de görüldüğü gibi, demokratik anne-baba tutumunda en fazla puan ortalaması 15 yaşında olan ergenlere aitken en düşük puan ortalaması ise yaşı 16 olan ergenlere aittir. Otoriter anne-baba tutumunda en fazla puan ortalaması 14 yaşında olan ergenlere ait olduğu görülmektedir. Bu tutumda en düşük puan ortalaması ise 17 yaşında olan ergenlere aittir. Koruyucu anne-baba tutumunda en fazla puan ortalaması 16 yaşında olan ergenlere aitken en düşük puan ortalaması ise yaşı 17 olan ergenlere aittir. Son olarak, izin verici anne baba tutumunda en fazla puan ortalaması 14 yaşında olan ergenlere ve en düşük puan ortalamasının ise 17 yaşında olan ergenlere ait olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 19 Yaşları açısından ergenlerin anne-baba tutumlarına ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	<i>p</i>
Demokratik Ebeveyn Tutumu	Gruplar arası	16.73	3	5.58	0.05	0.99
	Grup içi	14739.53	130	114.26		
Otoriter Ebeveyn Tutumu	Gruplar arası	106.84	3	35.61	0.61	0.61
	Grup içi	7548.85	130	58.52		
Koruyucu Ebeveyn Tutumu	Gruplar arası	223.02	3	74.34	1.90	0.13
	Grup içi	5038.23	130	39.06		
İzin Verici Ebeveyn Tutumu	Gruplar arası	59.95	3	19.98	0.60	0.62
	Grup içi	4298.79	130	33.32		

Tablo 19’da yaşları farklı olan ergenlerin anne baba tutumlarına ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yaşları açısından ergenlerin demokratik anne baba tutumu ($F_{3-130} = 0.05$, $p > 0.05$), otoriter anne baba tutumu ($F_{3-130} = 0.61$, $p > 0.05$), koruyucu anne baba tutumu ($F_{3-130} = 1.90$, $p > 0.05$) ve izin verici anne baba tutumu ($F_{3-130} = 0.60$, $p > 0.05$)

faktörlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara göre ergenlerde yaşa göre anne baba tutumlarının tüm faktörlerinde anlamlı farklılaşmadığı bir başka ifadeyle, farklı yaşlara sahip olan ergenlerin demokratik, otoriter, koruyucu ve izin verici anne baba tutumlarında birbirlerine yakın oldukları söylenebilir.

BÖLÜM V

5.1. Tartışma ve Sonuç

Teknolojinin insan hayatındaki yeri yadsınamayacak boyuta gelmiştir. Özellikle 21. Yüzyılda gösterdiği ilerleme ile insan hayatının her alanında kendisine önemli bir yer bulmuştur.

Teknolojik gelişmeler insan hayatının her alanında nicelik ve nitelik olarak kolaylaştırmaktadır ve birçok yenilik getirmiştir. Ancak teknolojinin kullanımına bağlı olarak insan hayatına olumsuz etkileri de olduğu görülmeye başlamaktadır. İnsan sosyal bir canlıdır ve teknoloji insan hayatındaki bir çok nesne ile etkileşimini kolaylaştırdığı gibi insanların birbirleri ile olan etkileşim ve iletişimini de kolaylaştırmaktadır ancak bu süreç zamanla amacının dışına çıkarak insanları sosyal bağlantılarından kopararak sanal bir iletişim ve ilişki yoluna sokmaktadır. Sosyal medya olarak adlandırılan uygulamalar üzerinden insanlar birbirleri hakkında bilgi sahibi olurken, birbirleri ile iletişim de kurabilmektedir aynı zamanda farklı coğrafyalardaki birey ve etkinliklerden de haberdar olabilmektedir. Bunun yanı sıra insanlar boş zamanlarında kullandıkları uygulamaların cazibesi ile zamanla boş zamanlarının yanı sıra bu uygulamalara ulaşmak için kendi ihtiyaçlarını görmezden geldikleri gözlenmiştir.

Bilgisayar ve internet kullanım oranları 2016 yılı Nisan ayında 16-74 yaş grubundaki bireylerde sırasıyla %54,9 ve %61,2 oldu. Bu oranlar erkeklerde %64,1 ve %70,5 iken, kadınlarda %45,9 ve %51,9'dur. Bilgisayar ve internet kullanım oranları, 2015 yılında sırasıyla %54,8 ve %55,9'du (TÜİK, 2017). TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 2016 raporu sonucu Türkiye'de internet kullanımının arttığını açık bir şekilde göstermektedir. Önemli olarak değerlendirilmesi gereken bir nokta ise genç nüfus teknolojik gelişmelerin olduğu dönemde doğduğu için öğrenmeleri kolaylaşmaktadır, sonuç bize yaşlı nüfusun da teknoloji kullanma oranının arttığını göstermektedir. TÜİK raporuna göre 2016 yılında, internet olan ev yüzdesi 76,3 olarak tespit edilmiştir.

Hanelerin 2016 yılı Nisan ayında %96,9'unda cep telefonu veya akıllı telefon bulunurken, sabit telefon bulunma oranı %25,6 oldu. Aynı dönemde hanelerin %22,9'unda masaüstü bilgisayar, %36,4'ünde taşınabilir mevcut iken tablet bilgisayar bulunma oranı %29,6 oldu. 2015 yılında %20,9 olan İnternete bağlanabilen TV oranı ise

2016 yılında %24,6 olarak hesaplandı (TÜİK, 2017). 2016 yılı raporu Türkiye’de her hanede cep telefonu ve akıllı telefon sahibi olan hanelerin bütününe yakınında olduğunu göstermektedir. Bu rapor, yaptığımız araştırmanın günümüzde ne kadar yaygın bir konu olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, teknolojik gelişmelerin kendi içerisinde de gösterdiği gelişme ve bu gelişmenin insanlar tarafından talepleriyle karşılık bulunduğunu göstermektedir. İnternet bağlantısı kurulan televizyonlar da her geçen gün yaygınlaşmakta ve tıpkı cep telefonu, tablet gibi teknolojik imkanlar tek cihazda toplanmaya başlamaktadır.

Teknolojik gelişmelerin başında gelen ve insanlar tarafından en yaygın şekilde aktif olarak kullanılan araçların başında internet gelmektedir. Diğer teknolojik araçlarda olduğu gibi belirli bir kullanım amacı ile hayatımıza dahil olan teknolojik araçlar, gelişmeyle birlikte farklı hizmetler sunmaya başlamıştır. İnternet kullanım amaçları dikkate alındığında, 2016 yılının ilk üç ayında internet kullanan bireylerin %82,4’ü sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşırken, bunu %74,5 ile paylaşım sitelerinden video izleme, %69,5 ile online haber, gazete ya da dergi okuma, %65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi arama, %65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve %63,7 ile İnternet üzerinden müzik dinleme (web radyo) takip etti. TÜİK raporu incelendiğinde, 2016 yılında internet kullanımının en yaygın olduğu alan sosyal medya ağlarında yapılan aktivitelerdedir (TÜİK, 2017).

Teknolojik aletlerin kullanımının hayatın her alanına yayılması ve kullanımının yaygınlaşması sonucunda insanların birbirleri ile kurduğu ilişki de etkilenmekte ve insan başka insanlara gereksinim duymadan çoğu ihtiyacını bu aletler vasıtası ile karşılayabilmektedir. Birçok yapılan çalışma yalnızlık durumunun sonuçlarından bir tanesinin depresyon olduğunu belirtmektedir.

Yapılan çalışmada öncelikle incelediğimiz bireyin sahip olduğu bağlanma stili ile depresyon arasındaki bağıntının değerlendirilmesi yer almaktadır. Koçhan ve İhsan (2015), yaptıkları çalışmada bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir bağlantı olduğunu saptamışlardır. Yaptığımız çalışmaya katılan ergenlik dönemindeki bireylerin bağlanma stilleri ile depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır.

Depresyonun nedenleri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, depresyonun nedenlerinden bir tanesi olarak gösterilen yalnızlıktır. Teknolojik araçların gelişmesiyle insanlar arasında ilişki kurma ihtiyacı azalmış ve insanlar sosyal ihtiyaçlarını teknolojik aletler vasıtasıyla karşılamaktadırlar. Bu insanların sosyalliklerini azaltarak onları yalnızlaştırmaktadır ve dolayısı ile teorik olarak depresyona eğilimli bireyler ortaya çıkmaktadır. Yaptığımız çalışmada internet kullanımı yüksek bireylerin depresyona eğilimleri arasındaki bağlantı anlamlı olarak sonuçlanmaktadır.

İnternet bağımlılığının araştırıldığı araştırmalara bakıldığında farklı sonuçların çıktığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin internet kullanım bozukluğu arasında farklılık görülmüştür (Balcı, 2009), ilkokul öğrencilerinin internet kullanım bozukluğu ve aile tutumları arasındaki bağıntının ele alındığı araştırmanın sonuçları ele alındığında, internet kullanım bozukluğu cinsiyet faktörünün etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Ayas & Horzum, 2013). Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar, Ayas ve Horzum'un sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. çalışma sonucunda, internet kullanım bozukluğunda cinsiyet faktörü açısından fark bulunamamıştır.

Anne baba tutumları bireyin yetişkinlik döneminde sahip olacağı tutumu oluşturan temel yapılardan bir tanesi olduğu belirtilmiştir. Anne baba tutumları aktüel yaşamı doğrudan etkilediği gibi bireyin gelecek yaşantısındaki ilişkileri, düşünceleri ve duygu durumunu doğrudan etkileyecektir. Anne baba tutumlarının bireyin gelişimi üzerindeki etkilerin araştırıldığı çalışmalara ve teorilere bakıldığında, bireyim ilerleyen yıllarda insanlarla kuracağı ilişkileri ve kurduğu bu ilişkileri değerlendirme şeklini belirlediğinin üzerinde durulmaktadır. Ainsworth (1989), bebeklerin ebeveynleri ile kurmuş oldukları ilişkilerle şekillenen bağlanma biçimlerinin genellikle yetişkin olduklarında kurmuş oldukları yakın ilişkilerde de tekrarlanacağını belirtmektedir. Araştırmanın sonucunda anne baba tutumu ile depresyon arasındaki bağlantı ele alınmıştır ve anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır.

Bowlby (1982), bağlanmayı tanımlarken “bir kişinin korktuğunda, yorulduğunda veya hasta olduğunda bir figürle ilişki kurmak ya da yakınlık aramak için duyduğu güçlü istek” ifadelerini kullanmaktadır. Bu tanım göz önüne alındığında, bağlanma stillerinin bebeğin çevresindeki insanların etkisi ile oluşturulduğu, bunu etkileyen en önemli etkenin de temel fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları olduğunu savunmak yanlış

olmayacaktır. Ancak tanıma bakıldığında Bowlby figür kelimesini kullanmaktadır ve araştırma korelasyonlarından bir tanesi olan bağlanma stilleri ile kullanım bozukluğu arasındaki bağıntının varlığının incelenmesi, teorinin sınırlarının netleşmesi ve bağlanma stillerinin internet kullanım bozukluğu ile ilişkisinin değerlendirilmesi uygun olacaktır. Yapılan çalışmada elde edilen verilerin ilişkisine bakıldığında bağlanma stilleri ile kullanım bozukluğu arasındaki bağlantının ele alındığı sonuç, bağlanma stillerinin internet kullanım bozukluğu ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere bağlanma stillerinin oluşumu üzerinde aile bireyleri ile etkileşime geçilen bebek, çocuk ya da ergene karşı tutum ve kurulan ilişkinin yapısı doğrudan ilişki içerisindedir. Ebeveyn tutumlarının ele alındığı teoriler ve araştırmalara bakıldığında ebeveyn tutumlarının ailenin tutumlarına göre isimlendirildiği ve bu tutum ile yetiştirilen bireylerin gösterdikleri davranışların sınıflandırılarak ilişkileri üzerine çıkarımların yapıldığı araştırmalar uygulanmıştır. Ebeveyn tutumları sonucunda bireyin, kendisi ile kurduğu ilişki, çevresindeki insanlarla kurduğu ilişki, hiyerarşik düzende alt ve üstleri ile kurduğu ilişki, akademik ya da özel hayatındaki sorumluluklarına karşı tutumu etkilenmektedir. Bağlanma stillerinin oluşumu ise kurulan ilişki içerisindeki yapıya yöneliktir. Yapılan çalışmada incelenen bağlanma stilleri ve anne baba tutumları arasındaki bağıntı arasındaki ilişkinin sonucunda aralarında anlamlı ilişki tespit edilen yalnızca koruyucu tutum ile ise negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu sonuç elde edilen veriler çerçevesinde anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasında doğrudan bir bağlantı olmadığını göstermektedir. Ancak sonuçlara bakıldığında düşük düzeyde dahi olsa birbirleri ile anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu sonuç doğrudan birbirleri ile ilişkisiz olduklarını da göstermemektedir.

İnternet bağımlılığı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; yapılan araştırmalardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde kız katılımcıların, erkek katılımcıların ve genel olarak tüm katılımcıların arkadaşlık ilişkilerindeki bağlılıklar ile internet kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmüştür. Erkek ergen katılımcıların kız ergen katılımcılara göre internet kullanım bozukluğu ve arkadaş bağlılığının daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan ergenlerin arkadaş bağlılığındaki puanlarının değerlendirilmesinin sonucunda ebeveyn tutumlarının anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Annenin

eğitim düzeyi baz alındığında çalışmaya katılan ergenlerin arkadaş bağlılığı puan ortalamalarının istatistiksel biçimde değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı, diğer taraftan babanın eğitim durumu baz alındığında farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Babanın eğitim durumu baz alındığında çalışmaya katılan ergenlerin internet kullanım bozukluğu farklılık göstermezken, annenin eğitim durumu baz alındığında farklılaştığı gözlenmiştir. Ebeveyn tutumları ile internet kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (evik, 2010). Yapılan alışma sonucunda elde edilen verilerin analizinin sonucuna bakıldığında, internet kullanım bozukluğu düzeyinin demokratik tutum ve koruyucu tutum ile sırasıyla pozitif yönde ancak düşük düzeyde ilişkili olduğu; otoriter tutum ve izin verici tutum ile ise sırasıyla negatif yönde ancak istatistiksel olarak anlamsız düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Benzer bir sonucun elde edildiği bir çalışmadaki bulgular, “Araştırma sonucunda internet kullanım bozukluğu, ihmalkar internet tutumuna sahip olan ailelerin önemli rolü olduğu bulunmuştur. Araştırmada aile internet tutumunda cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve internet kullanım becerisinin anlamlı değerşkenler olduğu bulunmuştur. Ailelerin internet tutumu konusunda eğitilmesi çocuklarının doğru ve güvenli internet kullanımı açısından oldukça önemli olduğu ortaya çıkmıştır (Ayas & Horzum, 2013).” şeklinde ifade edilmiştir.

Cinsiyete göre depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonuçlarına bakıldığında, kros sporu ile ilgilenen kişilere uygulanan BD sonucunda elde edilen verilerin analizi sonucunda “İstatistiksel analizler sonucunda niversite ğrencisi atletlerin yarış öncesi ve yarış sonrası depresyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Üniversiteli atletlerin verileri ile liseli atletlerin verileri karşılaştırılmış ve anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Baştuğ & umralıgil, 2004).” şeklinde yorumlanmıştır. Benzer araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, araştırmanın verileri sonucunda ulaşılan, cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır, sonuç literatür ile farklılık göstermektedir.

Ergenlerin depresyon düzeylerinin yaşa göre değerlendirmesi yapılmıştır. Elde edilen sonuç, depresyon düzeyinde en fazla puan ortalaması 17 yaşında olan ergenlere aittir. Depresyon puan ortalaması en düşük olan ise yaşı 15 olan ergenlere aittir, şeklinde dir. Bu sonuç değerlendirildiğinde, hormonların özellikle ergenlik döneminde

olan bireylerin depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir. Ergenlik dönemindeki hormonal değişim, depresyonu etkilediğini gösteren çalışmalar literatürde yer almaktadır.

Çalışmaya katılan ergenlerin cinsiyetlerine göre bağlanma stillerinde farklılaşma incelendiğinde elde edilen sonuçların analizi, yaş gruplarının bağlanma stilleri üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Diğer analiz ise, ergenlerin yaşlarına göre bağlanma stillerinin ilişkisi üzerine yapılmış ve sonuç, ergenlerin yaşlarına göre bağlanma stillerinin değişmediğini göstermektedir. Elde edilen iki analiz sonucu, ergenlerin bağlanma stillerinin yaşlarından ve cinsiyetlerinden bağımsız olarak benzerlik göstermektedir.

Yaşlarına göre ergenlerde görülen bağlanma stilleri arasındaki farklar incelendiğinde farklı yaş gruplarının kendi içlerinde tutarlı ancak farklı yaş gruplarından farklı olarak bağlanma stiline yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan ergenlerden elde edilen sonuçların analizi sonucunda, cinsiyetleri açısından depresyon düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu sonuç ergenlerin internet kullanım bozukluğu düzeylerinin cinsiyete göre değişkenlik göstermediği sonucunu çıkarmaktadır. Diğer bir sonucun analizi ise ergenlerin kullanım bozukluğu düzeylerinin yaşa göre değişkenliği üzerine yapılmış, sayısal anlamda farklılıklar görülmesine rağmen internet kullanım bozukluğunun yaş değişkeniyle ilişkisi olmadığını, farklı yaş grubundaki ergenlerin benzer internet kullanım bozukluğuna sahip olduğu sonucu çıkarılmıştır.

Yapılan analiz sonucu değerlendirildiğinde , anne baba tutumlarının yaş ve cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç teorik zeminle uyumlu olmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere anne baba tutumları, küçük yaşlarda şekillenmeye başlamakta ve ilerleyen yaşlarda benzer şekillerde devam etmektedir. Elde edilen sonuç ise bu teoriyi desteklemektedir.

Yapılan çalışmada toplanan verilerin incelenmesi sonucunda anne baba tutumları, internet kullanım bozukluğu ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin anlamsız olduğu görülmektedir. Doğrudan aynı konu ile literatürde bir araştırma bulunmamaktadır ve bu sebeple sonucun diğer araştırmalarla karşılaştırılması mümkün

olmamaktadır. Ancak internet kullanım bozukluğu, anne baba tutumları ve bağlanma stilleri üzerine geliştirilen teorilere bakıldığında aralarında teorik anlamda bağlantı kurulmaktadır. Ancak farklı yaş gruplarına uygulanan benzer araştırmalar incelenmiştir.

Tutum terimini kapsamlı olarak tanımlayan, ilk olarak literatüre dahil eden kimse Allport, diğer kimse ise Katz'dır. Allport tutum kavramına psikolojik açıdan yaklaşarak, bireylerin tüm nesnelere ile kuracağı ilişkideki tepki ve durumlarda yönlendirici ya da etkin olarak güç oluşturan deneyimsel bilgilere sahip, akılcı ve sinirsel davranış sergilemeye hazır bulunma durumudur, şeklinde tanımlarken kavramı davranışsal olarak ele almaktadır. Katz ise tutum kavramına sosyolojik açıdan bakmakta, bireyin çevresinde olan simgeyi, nesneyi değerlendirme eğiliminin olumlu veya olumsuz şeklidir (İnceoğlu,2010). Bu noktada bizim araştırmamıza konu olan ebeveyn tutumunun önemine değinilmiştir. Çalışmamızın teorik anlamda pozitif yönde anlamlı çıkması beklenirken, elde edilen veriler teorik zeminle uyuşmamaktadır. Ancak ölçekler uygulanırken, öğrencilerin ebeveynler kadar kendilerine uygun düşen maddeleri seçmekten uzak olarak rastgele işaretlemeler yaptıkları gözlenmiş ancak bu bir gözlemden öte olmadığı için kesin bir bilgi sunmamaktadır.

Çalışmanın sonucu benzer araştırmaların sonuçlarıyla genel anlamda benzer sonuç vermemektedir ancak aynı konu üzerinde bir çalışma yer almadığı göz önünde bulundurulduğundan yanlışlanamaz bir sonuç elde edildiği söylenebilir. Elde edilen sonuç, ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve internet kullanım bozukluğu arasında ergenler için anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Sonraki çalışmalar, daha çok sayıda ergeni içermesi, sonucun güvenilirliğini artıracak ve net sonuç alınmasına yol açacaktır.

Yapılan çalışmanın değişkenleri arasında teorik zeminde ilişki olmasına rağmen, pratikte anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Bundan sonraki araştırmalarda, spesifik yönelimlerle internet kullanım bozukluğunun ilişkili olduğu etmenlerin tespiti kolaylaştırılabilmektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar, ergenlerin internet kullanım bozukluğu ve ebeveynlerin internet kullanım bozukluğu ele almalıdır. Ebeveynlerin teknolojiye ve internete yönelimleri, ergenlerin yönelimleri üzerine doğrudan etkisi var mı incelenmelidir.

Kaynakça

- Allen, J. (1999). *Attachment in adolescence. In Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Application*. New York: Guilford Press.
- Anita Thapar, D. S. (2015). *Rutter's Child and Adolescent Psychiatry*. London: Material Publising.
- Arslan, E. (2008, 1 1). Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi. *Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Ayas, T., & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 46-57.
- Ayas, T., & Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 46-57.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, Ş. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılığının Profili. *Selçuk İletişim*, 5-22.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 226-244.
- Baştuğ, G., & Çumralıgil, B. (2004). Kros Spor İle Uğraşan Sporcuların Depresyon Düzeylerinin Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 95-100.
- Baumrind, D. (1967). Effects of Authoritative Parental Control on Child. *Genetic Psychology Monographs*, 887-907.
- Bayraktutan, F. (2005). Aile içi ilişkiler açısından internet kullanımı. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*.
- Benjamin J. Sadock, V. A. (2007). *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Ankara: Güneş Kitapevi.
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory. *Developmental Psychology*, 759-775.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: "İnternet bağımlılığı". *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 83-98.
- Chou, C., Condon, L., & Belland, J. C. (2005). A Review of the Research on Internet Addiction. *Springer*, 363-388.

- Christy M. Buchanan, E. E. (1991). Caught between Parents: Adolescents' Experience in Divorced Homes. *Child Development* , 1008 - 1029.
- Çevik, G. B. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne-baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 225-240.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri* (s. 19-21). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Donley, M. G. (1993). Attachment and the Emotional Unit. *Family Process*, 3-30.
- Dönmezer, İ. (2009). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. Ankara: Hegem Yayıncılık.
- Ekinci, A. (2002). Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılması: Bir Kötü Alışkanlık Olarak İnternet. *COGİTO Dergisi*.
- Greenfield, D. N. (1999). Psychological Characteristics of Compulsive Internet Use: A Preliminary Analysis. *Cyberpsychol Behav*, 403-412.
- Griffiths, M. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody? *Journal of Workplace Learning*, 19-25.
- Griffiths, M. (1997, 1 1). *Glued to the screen: An investigation into the Effects of information Addiction Worldwide*. Reuters: <http://about.reuters.com/rbb/research/addictframe.html> adresinden alındı
- Griffiths, M. (1999, 12 1). Internet addiction: Fact or fiction? *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, s. 246-250.
- Griffiths, M. (2000). Internet addiction: Time to be taken seriously? *Addiction Research*, 413-418.
- Hamburg, D., & Takanishi, R. (1989). Preparing for life. The critical transition of adolescence. *Am Psychol*, 825-827.
- Harolt Kalant, A. G. (1990). Drug Policy: Striking the Right Balance. *Science*, 1513 - 1521.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliliği ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 3-13.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, algı, iletişim*. İstanbul: Siyasal Kitapevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karaman, M. K. (2009). Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri. *XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. Şanlı Urfa: Harran Üniversitesi.
- Kaygusuz, C. (2013). *Psikolojik İhtiyaçlar ve İnternet Bağımlılığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kendler K.S., K. L. (2000). Illicit psychoactive substance use, heavy use, abuse, and dependence in a US population-based sample of male twins. *Arch Gen Psychiatry*, 261 - 270.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 231-256.
- Köroğlu, E. (2013). *DSM - 5 Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayınlar Birliği.
- Mızrakçı, Ş. (1994). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*.
- Olliver Egge, M. R. (1996). *Internet Behaviour and Addiction*. Zürich: Work & Organisational Psychology Unit (IfAP).
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. İstanbul: PDRem.
- Pantley, E. (1997). *Çocuğunuzla İşbirliği Yapabilme*. Ankara: HYB.
- Suler, J. (1996). *Psychology of Cyberspace*. Birleşik Devletler: Science and Technology Center .
- Sümer, N. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirilmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 71-106.
- Şerif, M. (1985). *Sosyal Kuralların Psikolojisi*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Terzi, Ş. (2009). Bağlanma Stillerinin Öznel İyi Olmayı ve Stresle Başa Çıkma Tutumlarını Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1-11.
- Thompson, R. A. (2002). *Attachment theory and research*. In *Child and Adolescent Psychiatry*. Philadelphia: Oxford Publishing.
- TÜİK. (2017, 6 1). TÜİK. www.tuik.gov.tr: <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24862> adresinden alındı
- Yavuzer, H. (1994). *Suç ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2006). *Anne-Baba Okulu*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2007). *Çocuk ve Ergen Eğitiminde Anne Baba Tutumları*. İstanbul: Timaş.
- Young, K. S. (1996). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder . *CyberPsychology and Behavior*, 237-244.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

Ek-1 Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ						
		Kesinlikle Katılmıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		
		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
		Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	
1	Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	
2	Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	
3	Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	
4	Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine koyabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	
5	Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	☐	☐	☐	☐	
6	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.	☐	☐	☐	☐	
7	Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum.	☐	☐	☐	☐	
8	İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.	☐	☐	☐	☐	
9	Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu olmasıdır.	☐	☐	☐	☐	
10	Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.	☐	☐	☐	☐	
11	Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	
12	Yalnızca kendime değer veririm.	☐	☐	☐	☐	
13	Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	
14	Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum.	☐	☐	☐	☐	
15	İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.	☐	☐	☐	☐	
16	Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımı üstlenen bir başkası) genelde kırıcı sözler söylemem.	☐	☐	☐	☐	
17	İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.	☐	☐	☐	☐	
18	Başkaları çok da umurumda değildir.	☐	☐	☐	☐	

Ek-2 Beck Depresyon Ölçeği

Beck Depresyon Ölçeği

Hastanın Soyadı, Adı:.....

Tarih:.....

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatan ifadeyi işaretlemeniz gerekmektedir.

- 1 (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.
(1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
(2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
(3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.
- 2 (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.
(1) Gelecek için karamsarıyım.
(2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
(3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyeceğim gibi geliyor.
- 3 (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.
(1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
(2) Geçmişte yaptığım başarısızlıklarla dolu olduğumu görüyorum.
(3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.
- 4 (0) Herşeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
(1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
(2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
(3) Herşeyden sıkılıyorum.
- 5 (0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.
(1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
(2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
(3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.
- 6 (0) Kendimden memnunum.
(1) Kendimden pek memnun değilim.
(2) Kendime kızgınım.
(3) Kendimden nefrete ediyorum.
- 7 (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
(1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğumu düşünmüyorum.
(2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.
(3) Herşey yanlış yapıyor muyum gibi geliyor ve hep kendimi kabahat buluyorum.
- 8 (0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok.
(1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.
(2) Kendimi öldürmek isterdim.
(3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.
- 9 (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.
(1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
(2) Çoğu zaman ağlıyorum.
(3) Eskiden ağlayabiliirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.
- 10 (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkın ve sinirli değilim.
(1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkıyor ve kızıyorum.
(2) Herşey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.
(3) Canımı sıkın şeylere bile artık kıyamıyorum.
- 11 (0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.
(1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.
(2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.
(3) Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.
- 12 (0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.
(1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
(2) Eskiyeye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.
(3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.
- 13 (0) Her zamankinden farklı görüldüğümü sanmıyorum.
(1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum.
(2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.
(3) Kendimi çok çirkin buluyorum.
- 14 (0) Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.
(1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
(2) Ufacık bir iş bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
(3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.
- 15 (0) Uykum her zamanki gibi.
(1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.
(2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.
(3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.
- 16 (0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.
(1) Eskiyeye oranla daha çabuk yoruluyorum.
(2) Her şey beni yoruyor.
(3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.
- 17 (0) İştahım her zamanki gibi.
(1) Eskisinden daha iştahsızım.
(2) İştahım çok azaldı.
(3) Hiçbir şey yiyemiyorum.
- 18 (0) Son zamanlarda zayıflamadım.
(1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim.
(2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim.
(3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim.
- 19 (0) Sağlıkla ilgili kaygılarım yok.
(1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.
(2) Sağlıkla ilgili kaygılarımdan dolayı çok kaygılanıyorum ve kafama başka şeylere vermekte zorlanıyorum.
(3) Sağlıkla ilgili kaygılarımdan dolayı çok kaygılanıyorum ve kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.
- 20 (0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok.
(1) Eskisine oranla sekse ilğim az.
(2) Cinsel isteğim çok azaldı.
(3) Hiç cinsel istek duymuyorum.
- 21 (0) Cezalandırılması gereken şeyler yaptımı sanmıyorum.
(1) Yaptıklarından dolayı cezalandırılabilirim diye düşünüyorum.
(2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.
(3) Sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor.

Toplam BECK-D skoru:.....

Ek-4 Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği

YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ - KISA FORMU (YİBT-KF)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

	1	2	3	4	5
1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?	☐	☐	☐	☐	☐
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi 'birkaç dakika daha' derken bulursunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?	☐	☐	☐	☐	☐
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?	☐	☐	☐	☐	☐
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?	☐	☐	☐	☐	☐